

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİ DANIŞMANLIK BİLİM DALI

YARATICI DRAMA YOLUYLA VERİLEN SOSYAL BECERİ
EĞİTİMİNİN ANAOKULU ÇOCUKLARININ SOSYAL
GELİŞİMLERİNE VE YARATICILIKLARINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUKADDES SEVGEN

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. NUR ÇAYIRDAĞ ACAR

İSTANBUL

Haziran, 2016

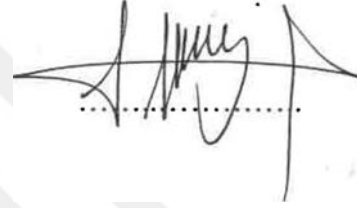
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

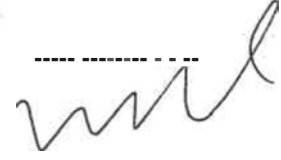
Başkan Yrd_Doç_Dr. Nur ÇAYIRDAÖ ACAR (Danışman) _ _ _

Üye Yrd. Doç. Dr. Fatma Yaşar Ekici

Üye Yrd.Doç.Dr. Mehmet Zeki ILGAR

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. İbrahim GÜNEY
Enstitü Müdür V.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitiminin boyunca benden desteğini esirgemeyen, araştırmamın başından itibaren elindeki kaynakları ve bilgilerini paylaşan, ayrıca çalışma boyunca her türlü desteği büyük bir özveri ile sağlayan saygı değer hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nur ÇAYIRDAĞ'a sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitiminin boyunca çalışmalarımnda bana her türlü desteği sağlayan sevgili ablam Nurcan KILINÇ ATA'ya teşekkür ederim.

Hayatımın her noktasında bana yardımcı olan ve beni yüreklendiren, anlayışı ile bu süreci tamamlamamı sağlayan sevgili eşim Fatih'e, ayrıca oğullarım Mehmet Emin ve Yavuz Selim'e çok teşekkür ederim.

Son olarak sevgi ve fedakarlığı ile bugünlere gelmemde en büyük katkısı olan biricik annem Selver KILINÇ'a ve biricik babam İzzet KILINÇ'a sonsuz teşekkür ederim.

Mukaddes SEVGEN

Haziran 2016

YARATICI DRAMA YOLUYLA ÇOCUKLARA VERİLEN SOSYAL BECERİ
EĞİTİMİNİN ANAOKULU ÇOCUKLARININ SOSYAL GELİŞİMLERİNE VE
YARATICILIKLARINA ETKİSİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Mukaddes SEVGİN

ÖZET

Araştırmada anasınıfına devam eden çocuklara yaratıcı drama yoluyla uygulanan sosyal beceri eğitim programının çocukların yaratıcı davranışlarına ve sosyal gelişimlerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırma kapsamında çocukların yaratıcılıklarını değerlendirmek amacıyla Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekilsel formu kullanılmıştır. Sosyal becerilerini değerlendirmek amacı ile de Sosyal Beceri Ölçeği (4-6 yaş) kullanılmıştır. Çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek ve sosyal gelişimlerini sağlamak için Yaratıcı Drama Eğitim Programı uygulanmıştır.

Yaratıcı Drama Eğitim Programı'nın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen bir okulun iki farklı sınıfında öğrenim gören 60 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın deney grubunda 32, kontrol grubunda 32 çocuk bulunmaktadır. Her iki gruptaki çocuklara ön değerlendirme ve son değerlendirme olarak araştırmacı tarafından önce Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekilsel formu ve Sosyal Beceri Ölçeği uygulanmıştır. Deney grubundaki çocukların yaratıcılıklarını ve sosyal becerilerini desteklemeye yönelik Yaratıcı Drama Eğitim Programı araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Kontrol grubundaki çocuklara ise anasınıfı öğretmeni tarafından Milli Eğitim Bakanlığı (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı'nın uygulanmasına devam edilmiştir.

Kontrol grubu ve deney grubunun gözlem formundan aldıkları ön değerlendirme ve son değerlendirme ortalamaları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için ilişkili örneklemler t testi uygulanmıştır.

Elde edilen verilere göre, Yaratıcı Drama Eğitim Programı çocukların yaratıcı davranışlarını ve sosyal becerilerini olumlu yönde geliştirmektedir. Deney grubu

öğrencilerinin program sonrasında Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekilsel formundan aldıkları akıcılık ve orijinallik puanları ile sosyal beceri ölçeğinden aldıkları puanlar program öncesi puanlarına göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Kontrol grubu öğrencilerinin puanlarında ise ön-test ve son-test arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Yaratıcı Drama, Sosyal Beceri, Okul öncesi eğitimi

ABSTRACT

This study aims to investigate the effects of attending kindergarten children's social development and social skills training program by practiced through drama and creative behavior. For this purpose, Torrance Test of Creative Thinking-Figural Form and Social Skills Inventory (4-6 years old) were used to evaluate the children's creativity. Creative drama training program was implemented to develop children's creativity and to provide social development.

Participants of the study were 60 kindergarten students. There are 32 children in the experimental group and in the control group separately. Students attained to the groups randomly. Figural Form of Torrance Test of Creative Thinking and Social Skills Scale were applied for both groups as pre and post tests. Creative drama training program was applied to experimental group for 8 weeks. Each session was 60-minute long. For control group, the implementation of the Pre-School Education Program has continued by kindergarten teachers. Torrance Test of Creative Thinking and Social Skills Scale were implemented again to both groups at the end of the program.

For data analysis, normal distributions of the variables were checked. Because the data were normally distributed, parametric statistical methods were used. Differences between the pre-test and post-test of the students were analyzed through paired samples t-test.

Results suggested that Creative Drama Education Program had positive effect on children's creativity and social skills. According to Torrance Test of Creative Thinking-Figural Form, fluency and originality results of students in experiment group were significantly higher in post-test than the pre-test. Experiment group's post test results for social skills were also significantly higher than their pre-test results. There were not significant differences between the pre and post test results of control group.

Key Words: Creativity, Creative Drama, Social Skills, Pre-School Education

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	I
TEŞEKKÜR YAZISI.....	II
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	IV
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	VIII
BÖLÜM	
1. GİRİŞ.....	8
1.1. Problem.....	9
1.2. Araştırmanın Amacı.....	12
1.3. Araştırmanın Önemi.....	12
1.4. Sınırlılıkları	13
1.5. Varsayımlar.....	13
1.6. Tanımlar	13
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	14
2.1.Yaratıcılık.....	14
2.1.1.Yaratıcılık Kuramları.....	15
2.1.1.1.. Torrance'nin Yaratıcılık Kuramı.....	18
2.2. Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılığın Gelişimi.....	20
2.3. Yaratıcılığı Ölçmek İçin Kullanılan Ölçme Araçları.....	21
2.3.1. Torrance Yaratıcı Düşünce Testi	23
2.4. Okul Öncesi Yıllarda Sosyal Gelişim.....	24
2.4.1. Sosyal Davranışlar ve Öğrenilmesi.....	25
2.5. Yaratıcı Drama ve Eğitimdeki Rolü.....	27
2.6. İlgili Araştırmalar.....	28
3.YÖNTEM	

3.1. Araştırma Modeli.....	34
3.2. Evren ve Örneklem.....	34
3.2.1. Örneklem.....	34
3.3. Veri Toplama Araçları.....	36
3.3.1. Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel Formu.....	37
3.3.2. 4-6 Yaş Sosyal Beceri Ölçeği.....	38
3.4. Uygulanan Sosyal Beceri Eğitiminin Tanıtılması.....	38
3.5. Verilerin Toplanması.....	48
3.6. Verilerin Analizi.....	49
4. BULGULAR	50
5. TARTIŞMA ve ÖNERİLER	
5.1. Tartışma.....	54
5.2. Öneriler.....	57
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	57
5.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	57
6. KAYNAKÇA	58
7. EKLER	66
7.1. Kişisel Bilgi Formu	66
7.2. 4-6 Yaş Sosyal Beceri ölçeği Örnek Maddeleri.....	67
7.3. Araştırmaya Yönelik İzin Yazısı.....	68

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Çalışma Grubundaki Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Tablo 2: Çalışma Grubundaki Çocukların Daha Önce Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Gitme Durumunun Dağılımları

Tablo 3: Çalışma Grubundaki Çocukların Kardeş Sayılarının Dağılımları

Tablo 4: Çalışma Grubundaki Çocukların Annelerinin Öğrenim Durumlarının Dağılımları

Tablo 5: Çalışma Grubundaki Çocukların Babalarının Öğrenim Durumlarının Dağılımları

Tablo 6: Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Akıcılık ve Orjinallik Alanlarındaki Puanlarının Karşılaştırılmasını Gösteren Bağımsız Grup T-Testi

Tablo 7: Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Program Öncesi ve Sonrası Yaratıcılık Ortalamaları Farkı

Tablo 8: Deney Grubundaki Öğrencilerin Program Öncesi ve Sonrası Yaratıcılık Ortalamaları Farkı

Tablo 9: Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sosyal Beceri Ön-Test Puanlarının Karşılaştırılmasını Gösteren Bağımsız Grup T-Testi

Tablo 10: Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Program Öncesi ve Sonrası Sosyal Beceri Ortalamaları Farkı

Tablo 11: Deney Grubundaki Öğrencilerin Program Öncesi ve Sonrası Sosyal Beceri Ortalamaları Farkı

BÖLÜM 1

Giriş

Bireyin yaşamı boyunca devam etmekte olan eğitimi, çağdaş gelişmelerle elde edilen bilgilere göre sürekli güncellenmektedir. Eğitim araştırmalarıyla ülkeler, kendi eğitim politikalarını biçimlendirip, bireyin ihtiyacına cevap verebilecek duruma getirmektedir. Bu sayede her ülke kendi eğitim ihtiyacını bilmekte ve buna göre ihtiyaçlarını belirleyici şekilde planlamalar ve uygulamalar yapmaktadır.

Okul öncesi dönem çocukların bedensel, bilişsel, dilsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemesi yönünden önemlidir. Bu sebeple çocukların gelişimlerini destekleyici eğitim yaşantılarının sağlanması gerekmektedir. Çocukların bilişsel, dil, bedensel ve sosyal duygusal gelişimlerinin desteklenmesi okul öncesi eğitimin amaçlarındandır.

Okul öncesi dönem çocukları ile ilgili geliştirilen eğitim programlarının, eğitim ortamlarındaki düzenlemelerin amacı çocukların gelişim düzeylerini en üst düzeye çıkarmaktır. Çocuklar sağlıklı şekilde gelişirken aynı zamanda yaratıcı özelliklere de sahip olmaları istenir. Tüm bu özelliklerin temellerinin atılıp geliştirilebileceği dönem okul öncesi dönemdir.

Okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılıklarını belirlenip geliştirilirken bir yandan da karşılaşılabilecekleri yeni durumlarda çözüm yolu üretip ve ürettikleri çözümleri uygulama becerilerinin de geliştirilmesi gerekmektedir. Çocuklar yaratıcılıklarını harekete geçirip problemleri çözebildikçe kendilerini daha olumlu algılayacak ve böylece kendilerini daha özgürce ifade edebileceklerdir.

Yaratıcılık, tüm duyuşsal ve düşünsel etkinliklerde içinde her türlü çalışmanın ve uğraşın yer aldığı bir süreç; alışılmışın, bilinenin dışında, farklı çözüm yollarından giderek sürecin sonunda özgün bir ürün ortaya koyma becerisi olarak ele alınabilir (Emir, 2001; Yenilmez ve Yolcu, 2007).

Sosyalleşme bireyin gelişimi açısından oldukça önemlidir. Sosyalleşme süreci, çocukların belli bir grubun aktif üyesi olmasına, davranışlarını grubun diğer üyeleri ile birlikte yaşayarak düzenlemesine yardımcı olmaktadır. Bu süreç doğumla başlar ve yaşam boyu devam eder. Ancak etkilediği davranışların çoğu ilk çocukluk döneminde belirgin duruma gelmektedir. (Gander vd. 1993)

Sosyal beceriler, sosyal ilişkileri başlatan, devamını sağlayan, sosyal ilişkilerde yaşanan sorunların çözümünde kolaylık sağlayan sözel ya da sözel olmayan davranışlardır (Gülay ve Akman, 2009).

Olumlu iletişim becerileri, paylaşma, oyuna davet etme, sırasını bekleme, akranlarına sevecen bir şekilde davranma, teşekkür etme, dinleme gibi sosyal beceriler okul öncesi dönemden itibaren akran gruplarında beğenilen, istenilen davranış örnekleridir (Bierman, 2005).

Bu çalışma, okul öncesi dönemde ki çocukların yaratıcı drama yolu ile yaratıcılıklarının ve sosyal becerilerinin gelişimini amaçlamaktadır. Sosyal beceri eğitimi, çocuklara yaratıcı drama yolu ile verilecektir. Verilen eğitimin sosyal beceriye ve yaratıcılığa etkisi incelenecektir.

1.1.Problem

Birçok bilim insanı tarafından yaratıcılığı değerlendirecek ölçek ve testler geliştirilmiştir. Yaratıcılık becerisi doğuştan her çocukta bulunmaktadır. Ancak, her çocuğun yaratıcılık seviyesi aynı değildir. Çocuklara sunulan uyarıcı çevre, çocuğa karşı izlenen tutum ve davranışlar yaratıcılığı geliştirebilmektedir.

Günümüzde yaratıcılık eğitiminin önemi üzerinde sıkça durulmaktadır. İnsan hayatında eğitimin önemi de bilinen bir gerçektir. Okul öncesi dönem çocuğun ilk okul kültürünü kazandığı, yaratıcılığını rahatça ortaya koyabileceği özgür bir ortamdır. Okul öncesi dönem çocuğun tüm hayatını etkileyecek olan kişilik özelliklerinin temellerinin atıldığı bir dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde çeşitli etkinliklerle yaratıcılık maksimum düzeye çıkarılmaya çalışılmaktadır. Okulöncesi eğitim kurumları çocuğun fiziksel ve duygusal gelişimine paralel eğitim veren

okullardır ve en önemli amaçlarından biri çocuğun yaratıcılığını geliştirilmesidir. Okulöncesi eğitim ile çocuk gerekli önkoşul öğrenmelere sahip olur. Çocuklar düşüncelerini dış dünya ile ilgili deneyimlerinin etkileşimi ile birlikte şekillendirirler.

Çocuklara iyi fırsatlar, uygun eğitim ortamları ve iyi planlanmış bir eğitim programı sunulduğunda çocuklar deneyerek-yanılarak, yaparak ve yaşayarak yaratıcılıklarını geliştirebilirler. Yaratıcı davranışlar olan; icat etme, keşfetme, planlama, düzenleme, üretme, oluşturma becerilerini geliştirmek mümkündür. Çocuğun yaratıcı davranışları ise yaratıcı etkinlikler geliştirilerek desteklenebilir. Çocukların yaratıcı davranışlarını geliştirmek için, birçok yaratıcı etkinliğin yer aldığı yaratıcı drama eğitim programına gerek görüldüğü bilinmektedir.

Özellikle okul öncesi dönemde çocukların sistematik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Çocuklarda bu becerilerin geliştirilmesi için de yaratıcılığın esneklik, akıcılık, orijinallik ve zenginleştirme boyutlarını destekleyen ve geliştiren yaratıcılık eğitimi verilmesi uygun olduğu düşünülmektedir.

Sosyal gelişim ise bireyin doğumundan itibaren başka insanlarla yaşadığı ilişkileridir. Çocuğun yaşadığı toplumun bir üyesi haline gelmesidir sosyalleşme. Sosyalleşme bireyin, toplumun bir parçası olduğunun bilincine varması, duygularını olduğu gibi tanımlaması ve yansıtmasıdır. Bireyde çeşitli tutum ve davranışların oluşması sosyal gelişiminin bir ürünüdür. Kişilik özellikleri sosyal çevrenin etkisi altında gelişir. Yaşam boyu devam eder. Sosyal gelişim bireyin toplum içinde insanlarla iyi ilişkiler kurması ve toplum yaşayışına uygun davranışlar sergileyebilmesidir. Kişi toplum içerisinde davranışlarını şekillendirir ve geliştirir.

Yaratıcı düşünme çocukların akademik ve sosyal alanda daha sağlıklı ve başarılı olabilmeleri için oldukça önemlidir. Yaratıcı düşünceye sahip olan çocuklar belirsiz durumlarla yüzleşebilmek için ihtiyaçları olan esnekliğe sahiptirler. Yaratıcı düşünebilen çocuklar durumlara farklı açılardan bakabilme yeteneğine sahip oldukları için karar verme ve problem çözme durumlarıyla karşı karşıya kaldıklarında çeşitli çözüm yolları bulabilmektedirler. Yaratıcı düşünebilen çocuklar stres verici

durumlarla karşı karşıya kaldıklarında durumla başa çıkabilmek adına çözümler üretebilmektedirler. Yaratıcı düşünme becerisine sahip olmayan çocuklar ise böyle durumlarda çıkmaza girebilirler ve bu da onların hem ruhsal hem de akademik yaşamlarında olumsuzluklar yaratabilir. Öyleyse çocuğun sağlıklı ve başarılı bir hayat sürdürebilmesi için yaratıcılık önemlidir.

Yaratıcılığın önemi bilinirken çocukların yaratıcılık performansının süreç içinde zengin uyarıcı ortamda ve yaratıcılığın tüm boyutlarıyla değerlendirilmesinin gerekliliği yadsınamaz. Yaratıcılık eğitiminin verilebilmesi için de çocukların yaratıcılık potansiyellerinin ortaya konması gerekmektedir.

Okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılıkları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, genellikle oyun etkinlikleri, yaratıcı drama eğitim programı, bilgisayar ve teknoloji eğitim programı, yaratıcı karalama eğitim programı ve proje yaklaşımlarıyla çocukların yaratıcılıklarının desteklendiği görülmektedir. Okul öncesi çocuklarına yönelik hazırlanmış yaratıcılık eğitim programları fen, sanat, matematik, okuma-yazmaya hazırlık, müzik, Türkçe, oyun, hareket ve drama etkinliklerinin tümünü kullanarak sosyal becerileri içermemektedir.

Bu çalışma için hazırlanan yaratıcı drama eğitim programında fen, sanat, matematik, okuma-yazmaya hazırlık, müzik, Türkçe, oyun, hareket ve drama çalışmalarının tümü kaynaştırılmış olarak hazırlanmıştır. Ve tüm bu etkinlikler kullanılarak çocukların hem yaratıcılığı hem de sosyal becerileri geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca, çocukların etkinliklerde ortaya koydukları tüm hareketleri, ifadeleri ve ürünleri yaratıcılığın esneklik, akıcılık, orijinallik ve zenginleştirme kriterlerine göre değerlendirilmelidir (Kaufman ve Beguetto, 2009; Antonietti, 2000).

Bu düşüncelerden hareketle, okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılık gelişimini esneklik, akıcılık, orijinallik ve zenginleştirme boyutlarında destekleyecek programların eksik olması problem durumu olarak görülmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan yaratıcı drama eğitim programının çocukların yaratıcı davranışlarına ve sosyal beceri gelişimine etkisini incelenmek amaçlanmıştır. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmıştır;

1. Anasınıfına devam eden çocuklar için geliştirilmiş olan Yaratıcı Drama Eğitim Programı 4-6 yaş çocuklarının,
 - a) Yaratıcılıklarına; orijinallik ve akıcılık boyutlarında anlamlı katkı sağlamakta mıdır?
 - b) Sosyal beceri gelişimini anlamlı ölçüde desteklemekte midir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Bireylerin yaratıcılık performansına bakıldığında, okul öncesi dönem yaratıcılığın en yüksek seviyesinde olduğu ve yaratıcı davranışların en fazla gözlenebildiği dönemdir. Bu nedenle, okul öncesi eğitimde yaratıcılığın yeri çok önemlidir. Yaratıcılık erken çocukluk döneminde bir süreç içerisinde gözlenebilir. Çocuklar gün boyu değişik etkinlikler sırasında yaratıcılıklarını ortaya koyabilirler. Ancak çocukların yaratıcılıkları gözlemlenmeli ve yaratıcılıklarını geliştirecek eğitim programları ile desteklenmelidir. Bu nedenle yaratıcılığın tüm boyutlarını geliştiren ve destekleyen eğitim programları okul öncesi dönemde önemlidir.

Bu nedenle okul öncesi öğrencilerine uyguladığımız yaratıcı drama eğitimi, yaratıcılığın akıcılık, orijinallik boyutunu geliştirmesi açısından ve sosyal becerilerini destekleyen bir eğitim programı olması açısından önemlidir.

Anasınıfına devam eden çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek için hazırlanan bu yaratıcı etkinlikler analogi kurma, beyin fırtınası, soru-cevap, problem çözme gibi teknikleri içermektedir. Bu tekniklerle sosyal beceri eğitiminin de verildiği yaratıcı drama eğitim programı çocukların iletişim becerilerini arttırmaya yöneliktir.

Bireysel ve toplumsal gelişimin sağlanması ve Kendini ifade edebilen, özgüveni yüksek, saygılı ve bulunduğu ortama uyum sağlayabilen bilinçli kitleler oluşturmak, eğitim alanında ilerlemeye bağlıdır. bu bağlamda okul öncesi dönemde

ara sosyal becerileri ve yaratıcılıklarını geliştirmeyi hedefleyen, yaparak yaşayarak kalıcı öğrenme ortamı sağlayan yaratıcı drama çalışmaları önemli görülmektedir.

1.4.Sınırlılıkları

Bu çalışma,

- İstanbul ili, Küçükçekmece ilçesinde yaşayan bağımsız bir anaokulu bünyesinde anasınıfına devam eden 4-6 yaş çocukları ile sınırlıdır.
- Daha önceden özel bir yaratıcılık eğitimi programı almamış çocuklar ile sınırlıdır.
- Kullanılan ölçme araçlarının ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1.5.Varsayımlar

Araştırmanın yapılmasında geçerli olan varsayımlar aşağıda belirtilmiştir;

- Örneklem evreni temsil etmektedir.
- Torraence yaratıcılık testi uygulanırken çocuklar yaratıcılıklarını özgürbir şekilde ortaya koymuşlardır.

1.6.Tanımlar

Yaratıcılık: Yaratıcılık; yetenekler, beceriler, motivasyon ve bir problemle başa çıkmada kurulan bağlantılar bütünüdür (Torraence, 2004).

Akıcılık: Akıcılık bellekte saklanan bilgilerin gerektiği anda hızlı bir şekilde kullanılmasıdır (Torrance, 1962).

Orijinallik: Orijinallik, bir soruna alışılmadık ya da farklı çözümler getirmektir (Kaufmann, 1993).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; yaratıcılık, yaratıcı düşünme kuramları, Torrance'ye göre yaratıcılığın boyutları, yaratıcı düşünme süreçleri, okul öncesi dönemde yaratıcılığı ölçmede kullanılan araçlar, okul öncesi eğitimde yaratıcılığı ön plana çıkaran bazı yaklaşımla sosyal gelişim, sosyal beceri, sosyal beceriyi etkileyen faktörler ve yaratıcı dramının eğitimdeki önemi üzerinde durulacaktır.

2.1. Yaratıcılık

Yaratıcılık kavramının Batı dillerindeki karşılığı, “kreativitaet, creativity”dir. Latince “creare” sözcüğünden gelir. Bu sözcük, “doğurmak, yaratmak, meydana getirmek” anlamındadır; devingen, dirik (dinamik) bir süreç olma niteliği, sözcüğün anlamında saklı bulunmaktadır (San, 2004).

Yaratıcılık kavramı ile ilgili, pek çok sanatçı, yazar ve düşünür söylemlerde bulunmuştur. Bunlardan bazıları aşağıda verilmektedir.

“Yaratıcı gücü, doğmamış bir yeteneğe atfetmek bir hata olurdu. Sanatta dahi, bir yaratıcı, sadece yetenekli bir varlık değildir, ama eylemlerin karmaşasını belirlemiş, sonunu düzenlemeyi başarmış kişidir. Sanatçılar, emek gerektiren yaratıcı bir çalışmaya bir önseziyle baslar. Yaratıcılık cesaret ister”,HenriMatisse (Keser, 2005).

“Ben modern resimde araştırma sözcüğüne verilen önemi hiç anlamıyorum. Bana sorarsanız resimde aramanın hiçbir anlamı yoktur; önemli olan bulmaktır”, Pablo Picasso (Keser, 2005).

“İster bilimde, ister başka bir alanda olsun, yaratıcılık sezgi ve akılcı imgelemin ve çözümlene yetisinin, hayal kurma ve denetleme ile düşüncenin ıraksak ve yakınsak yönlerinin birliğine dayanır ”, Getzels (San, 2004).

“Yaratıcılık, önceden biçimi ve hiçbir yüzü olmayan bir şeyin varlık kazanmasıdır”, Read (San, 2004).

“Yaratma, gerçeklik dediğimiz bütün ‘ün parçalarını yeni bir biçimde düzenlemekten ve yeniden ortaya koymaktan başka bir şey değildir”, Suchkov (San,2004).

Yukarıdaki yaratıcılıkla ilgili tanımlar da ortaya koyuyor ki, yaratıcılıkla ilgili tek bir tanımda birleşmek oldukça güçtür. Ancak, sanatsal yaratıcılık, tanrısal anlamdaki yoktan var etmek değil; var olandan yola çıkarak, yeniyi ortaya çıkarmak, yeniyi bulmaktır. Hayal gücü, sabır, yeni ve özgün olanı bulma, yaratıcılık tanımlarının temelinde birbirine yaklaştığı noktalaradır.

2.1.1. Yaratıcılık Kuramları

Her kuramcı yaratıcılığın ne olduğunu, nasıl ortaya çıktığını ve geliştirilmesi için yapılması gerekenleri açıkladığı kuramlar geliştirmiştir.

Her kuramın üzerinde durduğu nokta, vurgulamak istediği özellikler farklıdır. Birçok kuramcı, yaratıcılığı ve yaratıcı düşünme süreçlerini tartışarak açıklamaya çalışmıştır. Yaratıcılık kuramları, yaratıcılığı anlamının yollarındandır. Yaratıcılığı anlayabilmek için kuramların anlaşılması önemlidir. Bu kuramlara kısaca bakacak olursak;

Faktöriyalist Yaratıcı Düşünme Kuramı

Bu yaklaşımın temsilcisi J.P. Guilford, yaratıcılığın ihmal edildiğini düşünerek hareket ettiğinden, yaratıcılık alanına büyük katkılar sağlamıştır. Yaratıcılık konusunda çalışmalar yapan ilk araştırmacıdır. Guilford “yakınsak” ve “ıraksak” düşünceler üzerinde durmuştur (Guilford, 1976).

Bireyin ıraksak düşüncesi verimli ise, yaratıcılığının yüksek olduğunu söylemiştir. ıraksak düşünüş; beklenen, nitelikli ya da uzmanlaşan cevaplara yönelirken yakınsak düşünce tersine, önceden hiçbir şeyin belirlenmemiş, normalleşmemiş, standartlaşmamış olması durumudur. Yakınsak düşüncede bireyin problem durumuna getirdiği çözüm sayısı birkaç adımla sınırlıdır (Guilford, 1976).

Hümanist Yaratıcı Düşünce Kuramı

Hümanist görüşün öncülerinden olan Carl Rogers'e göre, birey yaratıcılığını ortaya koyarken tüm yönlerini kullanmaktadır.

İnsancıl yaklaşım da İnsanın doğasının iyi olduğuna inanılır. Bu yüzden insancıl yaklaşım İnsanın değerli olduğunu savunur. İnsancıl kurama göre yaratıcılık ilerleyicidir. Yaratıcılığı oluşturan koşulların; gerginlik veya stres değil rahatlık, eleştiri değil kabul edici ortamlar olduğunu savunmaktadırlar (Yavuz, 1989).

Psikoanalitik Kuram

Psikoanalitik kuramın kurucusu Freud yaratıcılığı, sorunlara yeni ve geçerli çözümler bulabilme yeteneği olarak tanımlamaktadır. İmgesel ürünler yaratma becerisidir. İmgelem ise gerçekte var olmayan nesne ve olayların tasarımlarını kavrama sürecidir. Gerçek dışı tasarımları üreten bu süreç yaratıcı edim olup, daha önce hiç düşünülmemiş sorunlara ve gereksinimlere yanıt verir (Kenç, 2001)

Oluşturmacı Kuram

Oluşturmacı kuramın öncüleri Piaget ve Vigotsky'dir. Bu kurama göre, süreç, yaratıcı düşünce için, bilişsel bir mekanizmadır ve bireyin bu mekanizma içinde bireysel farklılıkları bulunmaktadır. Oluşturmacı kuramın kuramcıları, dikkat ve hafıza gibi evrensel kapasite üzerinde yoğunlaşırlar, bazıları ise yaratıcılıkta bireysel süreçlerin olduğunu ifade eder (Kozbelt, 2011).

Davranışçı Kuram

Davranışçı yaklaşımın öncülerinden Skinner, yaratıcılık üzerinde çok az durmuştur. Davranışçı kuramı destekleyen kuramcılar, daha çok davranışları ödüllendirmenin çocuklardaki etkileri üzerinde durmuşlardır (Kozbelt, Beghetto ve Runco, 2010).

Davranışçı yaklaşımı benimseyen kuramcılar, aileler ve eğitimcilerin çocukların yaratıcılığını ortaya koyabileceği sanatsal çalışmalarına değer verdikçe ve çocukların katılımlarını destekledikçe çocukların sanat çalışmalarına katılım için daha hevesli olacağını ve yeni şeyler üretmeye istekli olacağını belirtmişlerdir. Bu nedenle,

çocukların yaratıcılıklarının destekleneceği ortamlarda olması gerektiğini düşünürler (Isbell ve Raines, 2003)

Ayrıca Isbell ve Raines (2003), yetişkinlerin çocuklara “model” olduklarını belirtmektedirler. Davranışçı yaklaşımı benimseyen kuramcılar, çocukların yaratıcı sanatla uğraşan etkili bireyleri izledikçe bu davranışları hemen taklit ettiklerini gözlemişlerdir. Bu sebeplerden dolayı, yetişkinlerin yaratıcılıkta olumlu modeller olması, çocukların yaratıcılıkları üzerinde olumlu etkiler oluşturmaktadır (Isbell ve Raines, 2003).

Çağrışımçı yaratıcılık kuramı

Çağrışımçı yaklaşımı benimseyen SarnoffMednick'e göre her birey yaratıcılıkta farklı kategoridedir ve bu kategori bireyin çağrışımsal hiyerarşisine bağlıdır. Yaratıcılık, belli bir işe yarayan ya da belli koşulları yerine getiren çağrışım öğelerini birbirine yakınlaştırarak yeni birleşimler oluşturmaktır. Yaratıcı çözümler, olumlu rastlantı, benzerlik ve aracılık yoluyla oluşabileceğini savunmuştur (Treffinger, Young, Selby ve Shepardson, 2002).

İma ve Açıklık Kuramı

Yaratıcılıkla uğraşan araştırmacılardan Runco ve Johnson ima kuramıyla ve açıklık kuramını tanımlamışlardır. İma kuramı, yaratıcılığın doğasını yorumlamıştır. İma kuramı, bireyin olan özel değerleri hakkındaki düşünce ve fikirlerden oluşmaktadır. Açıklık kuramına göre, yaratıcılık karmaşık bir süreçtir ve belli bir sistematığe bulunmamaktadır (Richardson, 1996).

Yatırım Kuramı

Yatırım kuramcıları yaratıcılığını kullanan insanlara “fikirlerini satışa çıkarabilir”, ancak yaratıcılıklarını kullanmayanlar için “yaratıcılığın yatırım kuramı” demiştir. Kurama göre, insanlar bazen bir problemi çözerken yaratıcılığını kullanır, oysa bazıları hiç umursamaz ya da problemle başa çıkarken yaratıcılığa önem vermez (Sternberg, 2006; Lefton ve Brannon, 2003).

Çoklu Zeka Kuramı

Çoklu zeka kuramının kurucusu olan Gardner'a göre yaratıcılık, tüm duygusal ve zihinsel etkinliklerde, her türlü uğraşı ve çalışma içinde vardır. Zeka, değişen dünyada yaşamak ve değişimlere uyum sağlamak amacıyla her insanda kendine özgü bulunan yetenekler ve beceriler bütünüdür (Edwards, 2006).

Gardner'ın çoklu zeka kuramı, bireyin sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, müziksel-ritmik, kişiler arası-sosyal, kişisel-içsel, doğasal-varoluşçu olmak üzere sekiz zeka alanına sahip olduğunu belirtmektedir (Isenberg ve Jalongo, 2006).

Çoklu zeka kuramına göre, okul öncesi eğitim programlarında yaratıcılık çalışmalarına çok daha fazla değer verilmesi gerekmektedir. Farklı zeka alanlarına sahip olan çocukların bilgiye farklı yollarla odaklandığını bu nedenle; eğitimcilerin çocukların bireysel potansiyellerini, müzik, hareket veya çizim becerileri gibi farklı etkinliklerle desteklemesi gerektiğini belirtmektedir (Isbell ve Raines, 2007).

Gestalt Yaratıcı Düşünce Kuramı

Bu kurama göre yaratıcılık, çözülmesi gereken zorlukların fonksiyonlarını, çözülmesi gereken sorunları yeni bir durum içinde yeniden keşfetmektir. Gestaltçı'lara göre yaratıcılık düşünce üretmek ve problem çözme olarak görülmektedir. Sorun tamamlanması gereken, tamamı olmayan bir bütündür (Runco ve Pritzker, 1999).

2.1.1.1. Torrance'nin Yaratıcılık Kuramı

Torrance yaratıcılık becerileri çalışmalarının öncülerindedir. Yaratıcılık konusunda kendi kuramını üretmiş ve yaratıcılığı ölçen birçok ölçüm aracı geliştirmiştir. Geliştirdiği araçlar sadece çocuklardaki yaratıcılığı değil ergenlerin ve yetişkinlerin yaratıcılığını da ölçmektedir.

Torrance'ye göre (2003) yaratıcılık, zorlukları, problemleri, eksiklikleri, kusurları fark edip, sorunları çözmek için mümkün olabilen yolların denendiği bir hipotez geliştirip, en sonunda da sorunu çözme sürecidir.

Eğitimcilerin yaratıcılığa gereken önemi vermesi amacıyla eğitimcilerin sınıf ortamında yaratıcı olması gerektiğini ve planlanan etkinliklerin çocuklardaki yaratıcılığı destekler nitelikte olması gerektiğini vurgulamıştır. Yaratıcılığın okul öncesi dönemde başladığı ve ilerleyen yıllarda yaratıcılığın giderek azaldığını belirtmiştir. Bu nedenle, yaratıcı sınıf ortamının öneminden bahsetmiştir (Torrance, 1964).

Torrance, bireyin yaratıcılığında akıcılık, esneklik, orijinallik ve zenginleştirme boyutlarının olması gerektiğini belirtmiş ve bu boyutları tanımlamıştır.

Akıcılık

Torrance'ye göre akıcılık bellekte saklanan bilgilerin gerektiği anda hızlı bir şekilde kullanmasıdır. Aynı zamanda, çok fikir üretme ve hemen çözüm üretmedir (Torrance, 1962)

Belli bir zaman süreci içerisinde ifade edilen düşüncelerin sayısı, bireyin ne kadar akıcı düşündüğünü gösterir. Birçok yaklaşım, bu durumu "ıraksak düşünme" olarak tanımlanmaktadır. Iraksak düşünme bireylere akıcı ve esnek düşüncelerini gösterme şansı verir (Guilford, 1976).

Esneklik

Torrance' ye göre esneklik, bir sorunun üzerine farklı yaklaşımlar getirebilme, değişik boyutları ortaya koyma, farklı kategorilerde fikir üretmedir. Yaratıcı davranışların değişik yollarla sergilenmesi, bir görev içindeki değişiklik, bir görevi yaparken strateji değişikliği yaparak düşüncüyü bir yönden başka bir yöne değiştirmektir (Torrance, 1962).

Orijinallik

Kaufmann'a göre orijinallik, bir soruna alışılmadık ya da farklı çözümler getirmek demektir. Soruna bulunan çözüm eğer bir başkasınınki ile aynı ise, orada orijinallikten bahsedilemez (Kaufmann, 1993).

Orijinallik, bir durumla uzaktan ilişkili olan ve aynı zamanda yaygın olmayan bir tepkide bulunma yeteneğini ifade etmektedir. Farklı düşünce testlerinde orijinallik; farklı, birbirinden uzak ve zekice cevapların ürünüdür (Isbell ve Raines, 2003).

Zenginleştirme

Torrance'ye göre dışarıya yansıyan fikir ve düşüncelerin tüm sonuçlarında bütün detayların yer alması ve detayların da en iyi fikirleri içermesidir (Torrance, 1962).

Bir düşüncenin çeşitli ayrıntılara girerek tanımlanması, zenginleştirilmesi, geliştirilmesi yaratıcılıkta ayrı bir yetenektir (Feldman, 1999). Bir ürünü güzelleştirmek, düşünülenin dışında bir detay eklemek veya son bir güzel dokunuş yapmaktır (Edwards, 2006).

2.2.Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılığın Gelişimi

Okul öncesi dönem çocukların aile ortamından ayrılıp, okul kültürüne ilk adım attıkları dönemdir. Okul öncesi dönemde uygulanan müfredat ve çocuklara sunulan eğitim çocukların özgürce fikirlerini ortaya koyabileceği, rahat bir ortamdır. Sanatsal çalışmalar, oyunlar, çeşitli aktiviteler, resim, müzik etkinlikleri çocukların kendilerini rahat hissetmelerini sağlar. Bu yüzden çocuklar okul ortamında daha üretken olabilir. Yaratıcılığı destekleyen programlar, çocukların maksimum kapasiteye ulaşmasını sağlayabilir.

Yaratıcılık her çocukta kendine özgü bir şekilde ortaya çıkar. Bu yüzden de her çocuğun yaratıcılığını kendi içinde değerlendirmek gerekir. Büyüyen çocuğun yaratıcı etkinliği, çocuk ile çevresi arasında giderek artan karşılıklı etkileşimin ürünüdür. Çocuk büyüdükçe düşünsel ve duygusal yaşamı da giderek karmaşıklaşır. Aynı zamanda okulun toplumun ve kültürün çok önemli etkileri de kendini belli etmeye başlar (Uysal, 1996).

Yaratıcı düşünce geniş bir hayal gücünün eseridir. Yaratıcılıkta duyu organlarının işlevi büyüktür. Çocuk duyu organlarının duyarlılığı oranında çevresini daha iyi görür, duyar, hisseder ve algılar (Aydın, 1993).

Çocuklar bebeklik dönemlerinde yetişkinleri taklit etmeye başlar. Bu taklitler giderek artar ve çocuk kendi dünyasını oluşturmaya başlar. Hayal dünyası gelişir. Taklitlere yeni şeyler ekler ve yeni davranışlar oluşturur. Çocuğun çevresine karşı duyarlı olması, algılarının açık olması, yaratıcılığının gelişmesinde önemli bir yer tutar.

Bu dönemde çocuklar girişimci davranır ve çevreyi keşfetmeye çalışır. Deneyimleme ihtiyacı içerisindedir. Bu dönemde yaratıcı materyalleri kullanırken, belli gelişim aşamalarından da geçerler. (Çetin, 2003)

Düşünme, merak etme, araştırma ve deneme kişiyi keşfetme ve sonunda bir şeyler yaratmaya götürür. Bu da insanda var olan yaratıcı gücün ortaya çıkmasını sağlar. Yaratıcılık kişinin günlük yaşamda her an düşünürken, karar verirken, yorum ve eylem yaparken kullandığı güçtür. Yaratıcılık çocuklarda doğal olarak bulunur. Çocuk oyunlarında çocuk resminde ve her türlü çocuk etkinliğinde ortaya çıkar (Birsun, 1990).

Büyüyen çocuğun yaratıcı etkinliği, çocuk ile çevresi arasında giderek artan karşılıklı etkileşimin ürünü ve ifadesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Çocuk büyüdükçe düşünsel ve duygusal yaşamı da giderek karmaşıklaşır. Aynı zamanda okulun, toplumun ve kültürün çok önemli etkileri de kendini belli etmeye başlar (Mangır, Aral, 1992).

Yaratıcılığın gelişimi diğer gelişim aşamalarından farklı olduğu için ana-baba ve eğitimcilerin çocukların yaş düzeylerine göre gösterdikleri yaratıcı düşünme özelliklerini bilmeleri gereklidir. Çocukların özelliklerini bilen yetişkinler onları daha iyi anlarlar, ilişki kurar ve daha iyi eğitim verirler. Fakat her çocuğun yaratıcılığının kendine özgü olduğu ve kendi özellikleri içinde onun yaratıcılık gelişiminin değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır. (Ömeroğlu,1990).

2.3.Yaratıcılığı Ölçmek İçin Kullanılan Ölçme Araçları

Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde; Torrance (1968) tarafından Yaratıcı Düşünce Testi (TorranceTests of Creative Thinking- TCTT) Torrance

geliştirilmiştir. Çocukların sözel ve sözel olmayan yaratıcılığını ölçen test dört alt boyutta yaratıcılık puanı vermektedir. A ve B formu bulunan test; akıcılık, esneklik, orijinallik ve zenginleştirme boyutlarında yaratıcılık puanı veren, üç çeşit çizim etkinliğinden oluşmaktadır. Okul öncesi dönem çocukları için geçerliği güvenilirliği yapılmış bir ölçektir (Torrance, 1968).

Williams (1980), çocuk ve ergenlerin yaratıcılıklarını ölçmek amacıyla Williams Yaratıcılık Değerlendirme Ölçeğini (CreativityAssessmentPacket) geliştirmiştir. Testler A ve B formundan oluşmaktadır. Akıcılık, Esneklik, Orijinallik, Aydınlatma ve Başlık alt testleri mevcuttur. Farklı Hissetme Testinin ise Merak, Hayal Kurma, Karmaşıklık ve Risk Alma olmak üzere dört alt testi mevcuttur. Okul öncesi dönem çocukları için geçerli ve güvenilirliği yapılmıştır (Williams,1980).

Torrance (1981), okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılık ölçümü için Eylem ve Hareketlerde Yaratıcı Düşünme Testini (Thinking Creatively in Action and Movement's Test TCAM) geliştirmiştir. Testin çocukların yaratıcı hareketlerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu bulunmuştur (Zachopoulou, Makri ve Pollatou, 2009).

Rimm (1983), Anaokulu Çocukları İçin İlgi Belirleme Ölçeği (Preschool and Kindergarten Interest Descriptor-PRIDE) geliştirmiştir. Ailelerin doldurduğu 50 maddelik dört alt boyutlu olan ölçekte çocuklara bir yaratıcılık puanı verilmektedir. Geçerliği ve güvenilirliği yapılmış olan ölçek okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılıklarını belirlemek amacıyla kullanılabilir (Preschool and Kindergarten Interest Descriptor)

Lubart (2009) tarafından, Yaratıcılık Potansiyelini Değerlendirme Testi (Evaluation of Potantial Creativity-EPoC) geliştirilmiştir. Testin değerlendirilmesi özel bir yazılım kullanılarak internet tabanlı olarak yapılmaktadır. Okul öncesi dönem çocukları için geçerliği ve güvenilirliği yapılmış bir testtir (Evaluation of Potential Creativity).

Lee ve Lee (2002) tarafından geliştirilen Okul Öncesi Çocukları İçin Bütünleştirilmiş Yaratıcılık Testi çocukların yaratıcı düşünme becerilerini ve yaratıcı kişiliklerini ölçmektedir. Okul Öncesi Çocukları İçin Bütünleştirilmiş Yaratıcılık Testi (Integrated Creativity Test for Preschoolers); hayal kurma, akıcılık ve orijinallik faktörleri bulunan, üç boyutlu ve 0-1 arası puanlanan ölçektir (Lee, 2005).

Cheung (2013), okul öncesi çocuklarının yaratıcılıklarını geliştirmek için yaptığı ölçek çalışmasında Hong Kong'daki altı anaokulundaki 18 öğretmen ve 350 çocuk ile çalışmıştır. Araştırmada, Yaratıcı Aktivitelerde Pedagojik Sistem PFCP (Pedagogical Framework for Creative Practices) ölçeğinin geçerliğini yapmıştır. Toplam beş alt boyutu olan ölçeğin, öğretmenlerin yaratıcı aktiviteleri kavramaları ve yaratıcılıklarını uygulamaya dönüştürmede güvenilir bir ölçek olduğu kanıtlanmıştır.

Okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılıklarını ortaya koymak için geliştirilen ölçüm araçlarına bakıldığında, ortak noktaları, hepsinin çizim becerisine dayanmasıdır. Bu çalışmada kullanılan yöntem de Torrance yaratıcılık testidir.

Çocukların yaratıcılıkları ortaya konduktan sonra yaratıcılıklarını desteklemek amacıyla yaratıcılık eğitim programının uygulanmasının önemi bilinmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılıklarını desteklemek amacıyla yaratıcılık eğitim programları uygulanan çalışmalar da bulunmaktadır.

2.3.1. Torrance Yaratıcı Düşünce Testi

Okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcılıklarını değerlendirmek için geçerliği ve güvenilirliği yapılmış birçok ölçüm aracı bulunmaktadır. Bunlardan biri de Torrance yaratıcı düşünce testidir.

Guilford'un testlerinden esinlenerek Torrance tarafından 1966 yılında geliştirilmiştir. Sözel yaratıcılık ve sözel olmayan yaratıcılığı ölçmektedir. Sözel ve sözel olmayan kitapçıkların A ve B formu bulunmaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarına uygulanabilen sözel olmayan formlar, üç çeşit etkinlikten oluşmaktadır. İlk etkinlik, bir resim ya da nesne çizmek için tek bir şekli içermektedir. İkinci etkinlik; sıra dışı çizgilerin oluşturduğu paralellerden, üçüncü etkinlik; aynı şeklin

birçok kez kullanılmasından oluşmaktadır. Bu şekiller kullanılarak çizebildikleri kadar çok sayıda resim oluşturmaları beklenmektedir. Okul öncesi çocukları için geçerliği ve güvenilir olan test, çocukların çizdikleri çizimler üzerinden puanlandırılmaktadır (Torrance, 1968).

2.4. Okul Öncesi Yıllarda Sosyal Gelişim

Sosyal gelişim doğumdan itibaren başlamakta ve yaşam boyunca aktif bir süreç içerisinde devam etmektedir. Sosyal becerilerin kısa ve uzun dönemdeki sonuçları, özellikle yaşamın ilk yıllarında çocuklara sosyal becerilerin kazandırılmasının önemini ortaya koymaktadır. Sosyal becerilerini yaşamın ilk yıllarından itibaren geliştirebilen çocukların sosyal ilişkileri başta olmak üzere duygusal, bilişsel, dil ve öz bakım becerilerinde ilerlemeler sağlanabileceği görülmektedir. Bu dönemde sağlıklı, başarılı sosyal ilişkiler kuran çocuklar, ileriki yıllarda da sosyal ilişkileri kuvvetli, topluma uyum sağlayan, kendini rahatlıkla ifade edebilen, özgüveni yüksek, mutlu bireyler olabileceklerdir. Bu yüzden bireysel ve toplumsal açıdan sosyal becerilerin kazandırılması önem taşımaktadır.

Sosyal gelişimini sağlıklı bir biçimde tamamlayan bireyler toplum içinde de kendilerine mutlaka bir yer bulabileceklerdir. Bireyin içinde yaşadığı toplumun kendisinden beklediği ve yapmasını istediği davranışları gösterecek biçimde yetişmesi onun sosyal gelişimi ile ilgilidir. Çocukların ilk yıllardaki sosyal gelişimi, onların daha sonraki sosyal davranışlarının temelini oluşturur. Bu yüzden ki sosyal gelişimin eğitim hayatında da önemi büyüktür. Her ne kadar sosyal gelişim ailede başlasa da, eğitim ile desteklenmelidir.

Sosyal yönden gelişmiş bir birey, içinde yaşadığı toplumun beklentilerine ve standartlarına uygun davranışlar gösterir, kendi gereksinim ve istekleri ile toplumun istek ve beklentileri arasında denge sağlayabilir. Yine, birlikte yaşadığı insanlarla yardımlaşmayı, paylaşmayı, işbirliği yapmayı başarır ve duygularını yaşadığı kültüre uygun bir biçimde ifade edebilir (Çağdaş vd. 2002).

Öte yandan, bireylerin sosyal gelişimlerini tamamlayamamaları onların gelecekteki sosyal davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyalleşme konusunda başarılı olamamış bireyler duygusal açıdan da bir takım problemlerle

karşılaşabilir. Öte yandan eğitimin dolayısıyla okulun bireye kazandırması gereken sosyal görevler de vardır. En önemli sosyal görevler, kişisel bağımsızlık kazanma, yaşlılarla geçinmeyi öğrenme ve bir cinsiyet rolü öğrenmedir (Gander vd.1993).

2.4.1. Sosyal Davranışlar ve Öğrenilmesi

Çocuk dünyaya geldiğinde sosyal ya da anti sosyal değildir. Bununla birlikte, insanlarla birlikte olma güdüsü yaşamın ilk yılında gelişir (Yavuzer, 1994). Çocuğun içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilmesi ve toplumla bütünleşebilmesi, onun toplumda geçerli olan sosyal davranışları kazanmasıyla olanaklı olabilir. Çocuk sosyal davranışları kazanarak ailesinin, akrabalarının, arkadaşlarının, kısaca toplumun bir parçası olduğunun bilincine varır ve sosyalleşir. Sosyalleşme, aynı zamanda, çocuğun içinde yaşadığı kültürü, dolaylı olarak bu kültürle bağlantılı diğer kültürleri öğrenmesi demektir. (Yaşar, 2000).

Sosyalleşme en başarılı şekli ile çaresizlik ve bencillikle nitelenen bebeklik çağından, bağımsız bir yaratıcılıkla nitelenen yetişkinlik dönemine geçmesiyle sonuçlanan bir öğrenme ve öğretme işlemidir. İnsanın en büyük başarısı, sağlam ve dengeli bir sosyalleşmeye kavuşmasıdır. (Yavuzer, 1998)

Sosyal yönden gelişmiş yani sosyalleşmiş bir birey, içinde yaşadığı toplumun normlarına ve beklentilerine uygun davranışlar gösterir, kendi gereksinim ve istekleri ile toplumun istek ve beklentileri arasında denge sağlayabilir. Yine, birlikte yaşadığı insanlarla yardımlaşmayı, paylaşmayı, işbirliği yapmayı başarır ve duygularını yaşadığı kültüre uygun bir biçimde ifade edebilir (Çağdaş vd. 2002: 35-36).

Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinde en büyük sorumluluk ailenindir. Ve aile toplumsallaşmanın en baskın aracıdır. Çocukların yetiştikleri aile tipi, hem kişilik yapılarını hem de toplumsal davranışlarını etkiler. (Güngör, 2002)

Bazı bireyler gerçek kişiliklerini korkusuzca ortaya koyamaz. Duygularını saklama ihtiyacı hisseder. Ve bu durum davranışlarına da yansır. Bunun sebebi diğer insanlar tarafından dışlanma korkusudur. Ancak sınıf etkinlikleri ile öğrenciler, duygularının diğer bireyler tarafından kabul edilebileceğini yavaş yavaş öğrenme

şansını elde ederler. Hatta yaşadıkları duyguların sınıfın diğer bireyleri tarafından da yaşandığını görmek, onlara güven ve cesaret verebilir. Yine duygularını ortaya koymaktan korkan tek kişinin kendileri olmadığını da bu etkinlikler yoluyla keşfeden öğrenciler kendilerini daha iyi hissedebilirler.

Her yaş grubunda öğrenciler birbirlerinin ne hissettiklerini merak ederler. Bunları öğrenmek öğrencilerin birlik ve beraberliğini artırır. Bu durumda sınıf ortamında daha huzurlu bir atmosfer oluşturacaktır.

Bugün eğitim sürecinde akademik beceriler kadar sosyal becerilerin geliştirilmesi de önem kazanmıştır. Kendini ifade etme, kendine güven, arkadaşları, aile bireyleri ve diğer önemli bireylerce kabul görme, sosyal bağımsızlık gibi tüm bu becerilerin geliştirilmesi çabalarının temelinde, sosyal davranışları geliştirebilmek ve çocukların uygun davranışlarını desteklemektir. (Akkök, 1999).

Çocuklar ilkökul hayatlarına kadar sosyal becerileri büyük ölçüde ailelerinden öğrenmişlerdir. Ancak ev ortamında öğrendikleri sosyal beceriler, okul ortamında her zaman kabul görmeyebilir. Böylelikle okul ortamında akranları ile iletişime geçerek sosyal becerilerini geliştirebilirler. Çocuklar yalnızca okulda sosyal kabul gören davranışları öğrenmekle kalmaz, ayrıca aile dışındaki yetişkinlerle ve kendi yaşlılarıyla etkili biçimde etkileşimde bulunma yollarını da öğrenir. (Senemoğlu, 1994).

Okul öncesi eğitim kurumlarında yetişkin müdahalesi olmadan çocukların bir arada özgürce oynama fırsatları olmalıdır. Bu ortam yaratıldığında çocuklar, işbirliği yapmayı, karar vermeyi, kendilerini değerlendirmeyi ve grup etkileşimini takdir etmeyi öğrenirler. Yaşlıları, çocukların sosyal becerilerini besler ve kendilerini daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Grup içinde ilişkiler, karşılıklı saygıya ve işbirliğine dayalıdır. Çocuklar birbirine benzeyen duyguları, problemleri ve yaşantıları paylaştığından birbirlerini daha iyi anlayabilirler. (Senemoğlu, 1994).

Curtis, çocukların okul öncesi eğitim kurumlarında geliştirmeleri gereken sosyal becerileri üç grupta toplamıştır. Bunlar;

1. Dostluk kurma: sosyal etkileşimin temellerini anlamayı sağlayabilecek yakın ilişkiler kurma.
2. İşbirliği yapma ve gruptaki çatışmaları çözümleme.
3. Empatik becerileri kazanma: Karşısındakine şefkatli olma, özen gösterme ve sevgi duyma (Senemoğlu, 1994).

Görüldüğü gibi okul öncesi dönem, çocuğun sosyal gelişiminin istenilen biçimde sağlanmasında stratejik bir öneme sahiptir. Bu noktada, okul öncesi eğitimde çocukların sosyal gelişimlerini destekleyecek etkinliklere önem verilmesinde fayda vardır.

2.5. Yaratıcı Drama ve Eğitimdeki Rolü

Yaratıcı dramanın başlangıç noktası çocuk oyunlarıdır. Çocuklar için oyun, en doğal öğrenme ortamıdır ve çocukların en önemli işleri oyundur. Oyun çocukların yaşamında öğrenme, yaratma, iletişim kurma ve yetişkinliğe hazırlanma aracıdır. Dramatiklik içinde oyun vardır ve bu etkinlik; çocukların kendi aralarında iletişim ve etkileşim içerisinde imgeleme dayalı olarak kendi kendilerine ürettikleri oyun türü olarak tanımlanır. Örnek olarak evcilik oyunları verilebilir. Bu oyunların doğaçlama, rol oynama, konu, yaşantı gibi yaratıcı dramada da yer alan özellikleri vardır. Oyunlarda taklit kullanılır ve neredeyse oyunların tamamı taklitle geçer. Bu nedenle dramatik oyun ve yaratıcı drama taklidin kullanımını bakımından birbirinden ayırılır (Adıgüzel 2006: 19-20). Ancak, dramatik oyun çocuğun dramaya alışmasını, katılımını kolaylaştırır (Ömeroğlu 1990).

Drama eğitim ve öğretimde geleneksel yöntemlere göre daha yeni bir oluşum olmasına karşın, etkisi ve uygulanması bakımından birçok olumluluğu da içinde barındırmaktadır. Ezbere ve bilgi yığılmasına dayalı bir eğitim dizgesinde birey, çeşitli yaptırımlardan kurtulamamakta; bilgiyi arayarak, paylaşarak bulamamaktadır. Bu nedenle drama, okulöncesi eğitim dönemi için önemli bir gereksinimdir. Çünkü drama, yaratıcılığı geliştiren etkili bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren başlı başına bir eğitim alanıdır (Güven, 2003).

Çocuklar okulöncesi çağlarda dokunmaya ve harekete dayalı eylemlerle öğrenirler. Ancak geleneksel eğitim, görme ve işitme yoluyla öğretime odaklanmıştır. Bu, çocuğun gelişimsel gereksinimlerine uygun düşmemektedir. Yalnızca görerek, yalnızca dinleyerek, yalnızca dokunarak ya da yalnızca harekete dayalı öğretim ortamı çocuğun çok yönlü gelişim ve öğrenme gereksinimini karşılayamaz. Tek bir duyu daha az bilgi, ve daha az kavrama sağlarken, daha çok duyunun bir arada kullanılması bilginin niteliğini ve niceliğini arttırır (Tuğrul, 2003).

Eğitimde drama etkinliklerine yer vermek, çocukların öğrenme sürecine aktif olarak katılmalarına olanak sağlamak demektir. Çocuklar soru sorma, araştırma, keşfetme, çözümlenme ve değerlendirme becerilerine sahip olurlar.

En gerçek öğrenme yolu, yaşamın her alanıyla ilgili olandır. Yaratıcı drama etkili bir eğitim yöntemidir. Bilişsel, duyuşsal ve psiko motor davranış hedeflerini aynı anda işe koşarak, bireylerin farklı özellik ve yeteneklerine hitap edebilen etkili bir eğitim yöntemidir. (Bozdoğan, 2003).

Çocuklar drama da hayali rolleri ve durumları aktif olarak tanımlarken; durumları, olayları ve ilişkileri keşfederek öğrenebilmektedirler. Yaratıcı drama da, hayali bir dünya yaratmak için gerçek dünyadaki bilgi ve deneyimleri kaynak olarak kullanırlar. Drama etkinliklerine aktif olarak katılarak yeni ve farklı öğrenme yolları bulurlar (Ömeroğlu, 1999; Yaşar, 1999).

2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Türkiye de yaratıcı drama, sosyal gelişim, yaratıcılık alanlarında ayrı ayrı bir çok tez ve araştırma konusu bulunmaktadır. Ancak bizim yapmak istediğimiz araştırma hakkında bir örneğe rastlanmamıştır. Yaratıcı dramanın Eğitime ve bir çok gelişim dönemine etkilerinden bahseden tezler bulunsa da, bizim çalışmamız daha spesifik çalışılmış bir araştırma olacaktır.

Ceylan (2008) “Okul öncesine devam eden 5-6 yaş çocuklarının, bilişsel tempoya göre yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi” adında bir araştırma yapmıştır.

Araştırma okulöncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının bilişsel tempoları ile yaratıcılıkları arasında bir ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla yapılmıştır.

Peker (2013) “Anaokulu çocuklarında benlik düzenleme ve otonomiyin yaratıcılığın üzerindeki etkisi” isimli araştırmanın amacı 5 yaşındaki çocukların benlik düzenleme yeteneklerinin otonomi sağlanan ve sağlanmayan koşullarda yaratıcılıklarını nasıl etkilediğini incelemektir. Araştırmada çocukların benlik düzenleme yeteneklerini elde etmek amacı ile bilişsel düzenleme becerilerine yönelik ölçüm alınmıştır. Otonomi sağlanan koşulda çocuklara görevle ilgili seçme hakkı verilmiştir, otonomi sağlanmayan koşulda ise çocuklara görevle ilgili seçme hakkı sağlanmamıştır. Çocukların yaratıcılıklarını elde etmek amacıyla ise ıraksak düşünme becerilerine yönelik ölçüm alınmıştır.

Dinç (2002) “Okul öncesi eğitimin 4-5 yaş çocuğunun sosyal gelişimine etkileri konusunda öğretmen görüşleri” isimli çalışmada okul öncesi eğitimin sosyalleşmeye etkisini nicel ve nitel çalışmaları birlikte kullanarak araştırmıştır. Okul öncesi eğitimin öneminden, çocuğun sosyalleşmesinin öneminden bahsetmiştir. Ve okul öncesi eğitimin çocuğun sosyal gelişimine katkıda bulunduğu sonucuna varmıştır.

Sungur (1988), yaratıcı sorun çözme programının etkililiğini incelemiştir. Araştırma Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlama Bölümü son sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür. Öğrenciler deney ve kontrol grubu olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Araştırmada deneklerin zekâsı “Raven Progressive Matrices Testi”yle, yaratıcı düşünme ortalamaları ise “Torrance Yaratıcı Düşünce Testi” nin sözel ve şekil formlarıyla saptanmıştır. “Osborn-Parnes Modeli” ne dayalı olarak geliştirilen Eğitim Yönetimi ve Planlanması Bölümü Programlarına Uyarlanan Yaratıcı Sorun Çözme Programı bir dönem boyunca haftada üç ders saati halinde toplam otuz altı saatlik çalışmada yürütülmüştür. Sonuçta deney grubundaki deneklerin yaratıcılık puanlarının son test puanlarında, ön test ve kontrol grubu puanlarına göre anlamlı bir artış görülmüştür.

Ömeroğlu (1990), anaokuluna giden 5–6 yasadaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişimine yaratıcı drama eğitimin etkisini belirlemeye çalışmıştır. Yaratıcı drama eğitiminden önce ve sonra Torrance Yaratıcı Düşünce Testi sözel formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen değerler deney ve kontrol grubunun puan ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur.

Öztunç (1999), yaratıcı düşünce üzerinde ailenin etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla 52 öğrenciye yaratıcı düşünme yeteneğinin tespiti için Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Sekil A Formu, ailelere ait eğitim, ekonomik durum ve çocuklarına karşı tutumlarını belirlemek amacıyla bir anket uygulanmıştır. Araştırma bulguları, ailelerin ekonomik ve eğitim durumları, çocuklarına karşı tutumları ile çocuklardaki yaratıcı düşünme yeteneği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca akıcılık, esneklik ve özgünlük özellikleri üzerinde cinsiyet farklılığının etkili olduğu görülmüştür. Yaratıcı düşünme yeteneğinin alt boyutları olan akıcılık, esneklik, özgünlük özellikleri ile ailelerin eğitim durumları, ekonomik durumları, tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Yıldız (2000) yaratıcılık eğitim programının çocuklarının sosyal ve bilişsel gelişimlerine etkilerini incelemek amacıyla toplam 24 çocukla çalışmıştır. Dört-beş yaş çocuklarıyla yaptığı araştırmada deney grubu olarak belirlediği 12 çocuğa yaratıcılık eğitim programı uygulanmıştır. Yaratıcılık eğitim programının bilişsel gelişim alanına etkilerini belirlemek amacıyla Portage Bilişsel Gelişim Kontrol Listesi, işbirliği ve sosyal gelişim alanına etkilerini belirlemek Davranış Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, yaratıcılık eğitim programı uygulanan ve uygulanmayan gruplar arasında bilişsel gelişim ve sosyal gelişim alanında, yaratıcılık eğitim programı alan çocukların lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

Vural (2006) tarafından aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programı ile ailelerden destek alan bir yaklaşımla okul öncesi eğitim almakta olan altı yaş grubu çocukların temel sosyal becerilerinin desteklenmesi ve geliştirilmesi amacıyla yapılan

araştırma, anaokuluna devam eden altı yaş grubu 40 çocuk ve ailelerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki çocuklara “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği, Okul Öncesi Çocuklar İçin Psikolojik Gözlem Formu” doldurulmuş, çocukların ailelerine ise “Aile Katılım Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Deney grubundaki çocuklara sekiz hafta süresince 43 aktiviteden oluşan “Aile Katımlı Sosyal Beceri Eğitimi” uygulanmıştır. Kontrol grubunda ise günlük eğitim-öğretim aktivitelerine herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Araştırma sonucunda Aile Katımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programı uygulanan grupta yer alan ailelerin Aile Katılım Ölçeğinden aldıkları son-test puanlarının kontrol grubunda yer alan ailelerin aynı ölçekten aldıkları son-test puanlarına göre artış olduğu görülmüştür. Deney grubundaki çocukların Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin; Kişiler Arası İlişkiler, Sözel Açıklama Becerileri, Dinleme Becerileri ve Kendini Kontrol Etme becerileri alt ölçeklerinden aldıkları son-test puanlarının kontrol grubunda yer alan çocukların aldıkları son-test puanlarına göre anlamlı derecede artış gösterdiği görülmüştür.

Kamaraj (2004) beş yaş çocuklarının atılganlık sosyal becerisini kazanmalarında eğitici drama programının etkisini incelemiştir. Araştırmaya 2004–2005 öğretim yılında öğrenim gören 16 deney grubu, 16 kontrol grubu toplam 32 çocuk katılmıştır. 7 hafta boyunca deney grubuna 25 eğitici drama etkinliği (her hafta üç uygulama) kontrol grubuna ise 7 hafta boyunca 20 etkinlik uygulanmıştır. Deneysel çalışma sonucunda deney grubunun kontrol grubuna oranla istatistiksel olarak daha başarılı olduğu ve beş yaş grubu çocuklarının atılganlık sosyal becerilerini kazanmalarında hazırlanan eğitici drama programının etkili olduğu bulunmuştur.

Kapıkıran ve diğerleri (2006) “Okulöncesi Çocuklarında Sosyal Beceri Durum Saptaması” adlı çalışmalarında okul öncesi öğrencilerinin sosyal becerileri bazı demografik değişkenler açısından incelemiştir. Çalışmada öğrencilerin sosyal becerileri öğretmenlerin algılarına dayalı olarak belirlenmiştir. Çalışmada kullanılan Sosyal Beceri Ölçeği (SBÖ) farklı sosyal beceri ölçeklerinden yararlanılarak geliştirilmiş ve 4–6 yaş grubu, 196’sı kız ve 147’si erkek olan toplam 343 öğrenci için doldurulmuştur. Analizler sonucunda sosyal beceri, iletişim ve uyum alt boyutlarında

yaşlar arası fark saptanmıştır. Kızların uyum puanlarının erkeklerden uyum puanlarından daha düşük olduğu kaydedilmiştir.

Seven (2006) anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkileri incelediği çalışmada, Muş ilindeki tesadüfi olarak seçilen dört okulun anasınıflarındaki 56'sı erkek, 54'ü kız 110 çocuğu örneklem olarak kullanmıştır. Araştırmada bilgi toplamak için, "Kişisel Bilgi Formu", "Cassidy Beceri Değerlendirme Sistemi Temel Eğitim Öğretmen Formu" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, bağlanma güvenliğiyle sosyal beceriler ve sosyal becerilerin alt ölçekleri olan işbirliği, atılganlık ve öz-kontrol becerileri arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet, anne ve babanın öğrenim durumu ile sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Buna karşılık, sosyo-ekonomik düzeyle sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı fark bulunmuştur. Diğer taraftan bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmazken, anne-baba öğrenimi ve sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca çocukların cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey değişkenlerine göre sosyal becerileri ve bağlanma durumları arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Cheung (2010), okul öncesi çocuklarına uygulanan yaratıcı hareket aktivitelerinin, çocukların yaratıcılıklarına etkisini incelemiştir. Hong Kong'daki üç anaokulunda, 12 anaokulu çocuğu ve üç anaokulu öğretmenli ile çalışmıştır. Çalışmada Torrance Yaratıcı Düşünce Testi (TTCT-Torrance Test of CreativityThinking) ön test ve son test olarak kullanılmış ve yaratıcı hareket programı etkinliklerinin etkisine bakılmıştır. Çocuklara; tema belirleme ve tanımlama, hareket becerileri kazanmak ve keşfetmek, oluşturma ve anlatım, performans ve ödüllendirme olmak üzere dört temel ilkeye dayanan yaratıcı hareket etkinlikleri uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, yaratıcı hareket etkinlikleri ile çocukların yaratıcılıkları akıcılık, esneklik, orijinallik ve zenginleştirme boyutlarında desteklenebilmekte ve geliştirilebilmektedir.

Rizi, Yarmohamadiyan ve Gholami (2011), grup oyunlarının altı yaşındaki çocukların yaratıcılık gelişimine etkisini belirlemek amacıyla Şiraz'da anaokuluna

devam eden 60 çocukla çalışmıştır. Çocuklardan 30'u deney, 30'u kontrol grubu olarak ayrılmıştır. Her iki grubun yaratıcılık puanlarını belirlemek için The Jean LuisSali testi ön test olarak uygulanmıştır. Ön testin ardından deney grubuna grup oyunları eğitimi verilmiş ve eğitim programı tamamlandıktan sonra her iki grup son teste tabi tutulmuştur. Sonuçlar, çocukların yaratıcılık puanlarının grup oyunları eğitimine bağlı olarak pozitif yönde arttığını göstermiştir. Çocukların yaratıcılık becerileri grup oyun etkinlikleriyle geliştirilebilmektedir.

Alfonso-Benlliure, Melendez ve Garcia-Ballesteros (2013) okul öncesi çocukları için geliştiren yaratıcılık eğitim programının etkilerini değerlendirmek amacıyla Valensi'ya da okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-71 ay arasındaki 44 çocukla çalışmıştır. Çocuklara, yaratıcılık eğitim programı uygulamışlar ve sonrasında, okul öncesi dönem çocukların iraksak düşünme becerilerinde anlamlı düzeyde olumlu gelişmeler bulunmakla birlikte çocukların ürünlerindeki yaratıcı nitelik artmıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizine ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma okul öncesi öğrencilerine yaratıcı drama yoluyla verilen sosyal beceri eğitiminin 4-6 yaş çocuklarının sosyal gelişimlerine ve yaratıcılıklarına etkisini araştırmaktadır. Çalışmanın modeli ön-test son-test kontrol gruplu modeldir. Bu modelde yansız atama yoluyla oluşturulmuş iki gruptan birisi deney diğeri kontrol grubu olarak seçilir ve bu iki gruba da program öncesinde ön-test ve program sonrasında son-test uygulanır (Karasar, 2004).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2014–2015 eğitim öğretim yılında İstanbul İli, Küçükçekmece İlçesinde bulunan anaokullarında eğitim gören 4-6 yaş çocuklar oluşturmaktadır.

3.2.1. Örneklem

Programın uygulanmasına izin veren bir okul amaçlı olarak seçilmiştir. Bu okulda 4 farklı sınıf rastgele örnekleme yolu ile seçilmiştir. Sınıflardaki tüm öğrenciler gruba dâhil edilmiştir. Sınıfların deney yada kontrol grubu olmalarına yansız atama yolu ile karar verilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki katılımcıların cinsiyetlerine, daha önce okul öncesi eğitim kurumuna gitme durumlarına, kardeş sayılarına, anne-babanın öğrenim durumlarına ilişkin dağılımlara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

	Deney		Kontrol	
	N: 32	%	N:32	%
Cinsiyet	Kız	17 53.1	16	50.0
	Erkek	15 46.9	16	50.0

Tablo 1 incelendiğinde, deney grubundaki çocukların % 53.1'i kız, %46.9' u erkektir, kontrol grubundaki çocukların ise % 50'sinin kız, % 50'sinin erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubundaki Çocukların Daha Önce Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Gitme Durumunun Dağılımları

	Deney			Kontrol	
		N: 32	%	N:32	%
Okula Gitme Durumu	Evet	14	43.8	12	37.5
	Hayır	18	56.3	20	62.5

Tablo 2'e göre deney grubundaki çocukların %56,3'ü, kontrol grubundaki çocukların %62,5'i daha önceden bir okul öncesi eğitim kurumuna devam etmemiştir.

Tablo 3. Çalışma Grubundaki Çocukların Kardeş Sayılarının Dağılımları

	Deney			Kontrol	
		N: 32	%	N:32	%
Kardeş Sayısı	Yok	13	40.6	10	31.3
	1 tane	14	43.8	14	43.8
	2-üst	5	15.6	8	25.0

Tablo 3'a bakıldığında deney grubundaki çocukların %40,6'sının kardeşi yoktur, % 43,8'nin bir kardeşi, % 15,6'sının iki ve daha fazla kardeşi vardır. Kontrol grubundaki çocuklara bakıldığında %31,3'ü tek çocuktur. % 43,8'i bir kardeşe, %25 ise iki veya daha fazla kardeşe sahiptir.

Tablo 4. Çalışma Grubundaki Çocukların Annelerinin Öğrenim Durumlarının Dağılımları

		Deney		Kontrol	
		N: 32	%	N:32	%
Anne	ilkokul	4	12.5	8	25.0
Eğitim	Lise	13	40.6	11	34.4
Durumu	Ünv	15	46.9	13	40.6

Tablo 4'e göre deney grubundaki çocukların %12,5'inin annesi ilkököl, ortaokul veya lise mezunu % 40,6, lisans mezunu ise %46,9 dur. Kontrol grubundaki çocukların annelerinin %25'i ilkököl, % 34,4 lise, % 40,6'sı lisans mezunudur.

Tablo 5. Çalışma Grubundaki Çocukların Babalarının Öğrenim Durumlarının Dağılımları

		Deney		Kontrol	
		N: 32	%	N:32	%
Baba	ilkokul	2	6.3	4	12.5
Eğitim	Lise	11	34.4	13	40.6
Durumu	Ünv	19	59.4	15	46.9

Tablo 5 incelendiğinde deney grubundaki çocukların babalarının %34,4'ü lise, % 59,4 lisans, % 6,3'ü ilkököl mezunuyken, kontrol grubundaki çocukların babalarının % 40,6'si lise, %12,5 ilkököl , % 46,9'u ise lisans mezunudur

3.3.Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak amacı ile Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekilsel Formu ve Sosyal Beceri Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Torrance Yaratıcı Düşünme Testi- Şekilsel Formu

Torrance yaratıcı düşünce testi doğrudan yaratıcılığı ölçmesi açısından literatürde ayrı bir öneme sahiptir. 1966 yılında geliştirilen test bataryası "sözel" ve "şekilsel" kısımdan oluşmaktadır. Sözel kısımda yedi alt test, şekilsel kısımda ise, üç alt test olmak üzere toplam 10 adet alt test bulunmaktadır. sözel kısımda bulunan alt

testler sırasıyla: soru sorma, nedenleri tahmin etme, sonuçları tahmin etme, ürün geliştirme, alışılmadık kullanımlar, alışılmadık sorular, farzedin ki adlı faaliyetlerdir. Şekilsel kısımda ise sırasıyla; resim oluşturma, resim tamamlama, paralel çizgiler adlı alt testler bulunmaktadır. Sözel ve şekilsel kısımdaki testler süreye bağlı olarak cevaplandırılmaktadır. 1966 yılındaki test için geçerli olan ve normal puanlama adı verilen puanlamaya 1984 yılında (streamline scoring) akıcı puanlama sistemi adı verilen yenilikler ve 1966 versiyonunda olmayan standart puan ve norm tablosu da ilave edilmiştir (torrance ve ball,1984:1). Testin şekilsel kısmı için 1984 yılındaki revizyonda getirilen norm dayanaklı ölçüler; akıcılık, orjinallik, başlıkların soyutluğu, zenginleştirme ve erken kapamaya direnç ve kriter dayanaklı ölçüler; duygusal dışavurum, hikâyeyi ifade edebilme, hareket ya da faaliyet, başlıkların ifade gücü, tamamlanmamış şekillerin sentezi, çizgilerin sentezi, alışılmamış görselleştirme, içsel görselleştirme, sınırları uzatma veya geçme, espri, hayal gücü zenginliği, hayal gücü renkliliği, fantazidir. Testin sözel kısmı için 10.127 kişilik bir gruptan şekilsel kısım için ise 37.814 farklı yaş grubu denekten veri toplanmıştır. Testin tümünün uygulanma süresi yaklaşık olarak 75-80 dakika olup, kişi başına testin puanlanması da yaklaşık olarak aynı süreyi almaktadır. (Aslan, 2001)

İlk kez Yontar (1985) tarafından, Türkçeye uyarlanan testin Türkçe dilsel eşdeğerlik, geçerlik, güvenilirlik çalışmaları Aslan (1999) tarafından yapılmıştır. Güvenirlik çalışmasında, sözel yaratıcılık için okul öncesi yaş grubu hariç diğer yaş gruplarının puanlarıyla Spearman Brown, Guttman ve Cronbach Alpha teknikleri uygulanarak elde edilen iç tutarlılık analizlerinde ($r=0,38$) ile ($r=0,89$) arasında korelasyon katsayıları elde edilmiştir (Aslan, 2001)

3.3.2. 4-6 Yaş Sosyal Beceri Ölçeği

Çalışma grubundaki çocukların sosyal becerilerini ölçmek amacıyla Kapıkıran, İvrendi ve Adak (2006) tarafından geliştirilmiş olan 4-6 Yaş Sosyal Beceri Ölçeği kullanılmıştır. 57 maddeden oluşan Sosyal Beceri Ölçeği 5'li likert türü bir ölçektir. Kapıkıran vd. tarafından yapılan faktör analizi sonucuna göre ölçekteki maddelerin faktör yükleri. 436 ile 755 arasında değişmektedir. Her bir maddeden alınan puan ile ölçeğin toplamından elde edilen puanın. 111 ile .793 arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçek toplam varyansın %47.27'si üç faktörlü olarak belirlenmiştir. Ölçeğin iç

tutarlılığını gösteren alfa katsayısı α : .93.6 olarak hesaplanmış ve ölçme aracının geçerlik ve güvenilirlik düzeyi yeterli olarak kabul edilmiştir.

Araştırmacı tarafından bu çalışma grubu için ölçeğin Cronbachalpha değeri ise 0.68 olarak bulunmuştur.

3.4. Uygulanan Sosyal Beceri Eğitimi Programının Tanıtılması

Uygulama yapılan anaokulunda 64 öğrenciden 32 tanesi deney grubuna seçilmiştir. Bu öğrencilere sosyal beceri eğitimi, yaratıcı drama yöntemi ile 10 hafta boyunca uygulanmıştır. Her hafta bir ya da iki etkinlik yapılmıştır. Etkinlikler, öğrencilerin yaşlarına ve seviyelerine uygun olarak seçilmiştir.

Bu çalışmada kullanılan sosyal beceri eğitimi programı 2014 yılında Ömeroğlu ve 18 kişilik bir ekip tarafından MEB için geliştirilen “48-60 aylık çocuklar için sosyal beceri destek eğitimi etkinlik kitabı (OSBEP)” temel alınarak hazırlanmıştır. Kitapta; duygularının farkında olma, iletişim kurabilme, teşekkür etme, özür dileme, başkalarının duygularının farkında olma, başkalarına saygı duyma, kendini tanıma, duygularını ve düşüncelerini ifade edebilme, toplum içinde konuşabilme, istemediği bir durumda hayır diyebilme, istemediği bir durum karşısında doğru karar verme, öfke kontrolü, amaca ulaşmak için çaba gösterme, başladığı işi bitirebilme, başkalarına yardım edebilme, gerektiği durumlarda yardım isteyebilme gibi kazanım alanlarına yönelik 78 tane etkinlik yer almaktadır. Bu çalışmada kitapta belirlenen kazanımlar çerçevesinde aşağıdaki etkinlikler araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

1.HAFTA

Etkinlik 1: Özrümü Kabul Eder Misin?

Düzyey: 48-60 ay

Kullanılan materyaller: Fon kartonu

Kazanım: Bir olay ya da durumla ilgili olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.

(Göstergeleri: Olumsuz duygularını olumlu sözel ifadeler kullanarak açıklar. Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla gösterir.)

Bu etkinlikte öğrencilere beyaz ve siyah kartlar verilir. Ve aşağıdaki cümleler öğretmen tarafından okunur. Çocuk ise özür dilemesi gerektiğini düşündüğünde beyaz kartı, özür dilemeyi düşünmediğinde siyah kartı kaldırır.

1. Aşağıda size bazı durumlar verilmiştir. Bunlardan hangisinde “Özür dilerim” demeniz uygun olacaktır?

- Arkadaşınız ile sözleşmenize rağmen buluşma noktasına gidememişseniz
- Arkadaşınızın sizden oyuncak istemiştir. Fakat bu oyuncak sizde yoktur.
- Arkadaşınızın başına çok üzücü bir olay gelmiştir.
- Sınıfa geç gelmişsinizdir.
- Ağzınızdan hoş olmayan bir kelime kaçırdıysanız
- Yemek yerken üzerinize dökerseniz
- Arkadaşınıza bilerek çarpıp onun düşmesine sebep olursanız
- Arkadaşınızın oyuncağını oynamak için alıp sonra da kırarsanız(örnekler çoğaltılabilir.)

Bu kart kaldırma işleminden sonra sınıf ile sohbet edilir. Ardından özür dileme ile ilgili bir hikaye anlatılır.

1. Siz başka hangi durumlarda özür diliyorsunuz veya dilemenizin uygun olacağını düşünüyorsunuz?
2. Özür dilemekte zorluk çekiyor musunuz?
3. Özür dilerken ne hissediyorsunuz?
4. Sizden özür dilendiğinde ne hissediyorsunuz?

MINİK TAVŞAN

Minik tavşan çok şakacıydı. Diğer hayvanlara şaka yapmaya bayılırdı. Ama hayvanlar bu durumdan pek de memnun değildi. Birkaç kez minik tavşanı uyardılar. Ama tavşancık uyarılara hiç kulak asmadı. Bir gün uzun kuyruklu maymunun yanına sessizce sokuldu ve “bööö” diye bağırdı. Zavallı maymuncuk çok korkmuştu. Ve korkudan dili tutulmuştu. Bu durumu öğrenen diğer hayvanlar minik tavşana çok kızdılar. Ama tavşancık hala hatasını kabul etmiyordu. Bunun üzerine bütün

hayvanlar minik tavşanla konuşmama kararı aldılar. Tavşancık bu durumu fark ettiğinde hatasını anlamıştı. Arkadaşlarının kendisiyle konuşmaması onu çok üzmüştü. Oturdu, düşündü ve yaptığının yanlış olduğunu anladı. Böyle bir durumda ne yapmalıydı? Minik tavşan gidip maymundan özür dilemeye karar verdi. Uzun kuyruklu maymunun yanına gitti ve maymun kardeş yaptığım şakalar hiçte komik değildi. Özür dilerim. Hatamı anladım. Lütfen beni affet dedi. Bunun üzerine maymunda tavşanı affetti. Ormandaki diğer hayvanlarda tavşanın bu davranışını çok beğendiler. Ve onunla tekrar arkadaş oldular.

2.HAFTA

Etkinlik 1: Yardım Etmezsen Başaramam

Yaş Grubu: 48-60 ay

Materyaller: kurdele ve balon

Kazanım: Başkalarıyla sorunlarını çözer. (Göstergeleri: Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer. Arkadaşlarıyla sorunlarını çözemediği zamanlarda yetişkinlerden yardım ister. Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.)

Öncelikle çocuklara birlikte güzel bir oyun oynayacakları, ancak bunun için geniş bir alana ihtiyaç olduğu söylenir. Çocuklarla birlikte masalar kaldırılıp sınıfın ortasındaki alan genişletilir. Sınıf 2 gruba ayrılır. Ve her gruptan bir ebe seçilir. Ebeler kurdelenin iki ucundan tutar. Kurdeleyi herkesin kendine doğru en az üç kez çekmesini ve bu esnada ipi bırakan olmazsa, ebelerin gruptaki diğer çocuklardan sırayla yardım istemeleri gerektiği söylenir. Bütün çocuklar oyuna dahil olana kadar çekişme devam eder. Her öğrenci bir öncekinin beline sarılarak çeker. Ve ebelere işaret edildiğinde ebeler ipi bırakır. Her iki gruba da ödül olarak balon dağıtılır. Ardından yardımlaşmanın öneminden bahsedilir.

Çocuklarla sohbet edilir;

1. Oyunun en çok hangi yönünü sevdiğin? Neden?
2. Sence yardımlaşmanın önemi nedir?
3. “Bir elin nesi var iki elin sesi var” Sözü sana neyi anlatıyor?

3.HAFTA

Etkinlik 1: Başarmalıyız

Yaş Grubu: 48-60 ay

Materyaller: iki adet sepet ve beşer tane asma kilit ve kilitlerin anahtarları

Kazanım: Bir işi ya da görevi başarmak için kendini güdüler. (Göstergeleri: Yetişkin yönlendirmesi olmadan bir işe başlar. Başladığı işi zamanında bitirmek için çaba gösterir.)

10 tane asma kilit ile sınıfa girilir. Öğrencilere asma kilitler ile bir oyun oynanacağı söylenir. Kilitlerin nasıl açılıp kapanacağı konusunda çocuklara bilgi verilir. Bütün çocuklar masanın etrafına toplanır. Beş asma kilit bir sepetin koluna, diğer beş asma kilit ise diğer sepetin koluna takılır. Çocuklar iki gruba ayrılır. Ve sepetin koluna takılı asma kilitleri herkes sırası ile açıp çıkarmaya çalışır. Açamayanlar ve ya açmaktan yorulanlar arkadaşlarından yardım isteme hakkına sahiptir. Oyun herkes oyuna dahil olana kadar devam eder.

Oyun bittikten sonra öğrencilere, hayattaki amaçlarımızdan, hedeflerimizden bahsedilir. Ve bir şeyi yapmak istiyorsak mutlaka onu yapabilecek gücün içimizde var olduğunu bilmek gerektiği hatırlatılır.

4.HAFTA

Etkinlik 1: Güldür Yüzümü

Düzyey: 48-60 ay

Materyal: Kağıt,kalem, gazete

Kazanım: Bir olay ya da durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar. (Göstergeleri: Başkalarının duygularını söyler. Başkalarının duygularının nedenlerini söyler. Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.)

Öğrencilerle duygular ve duyguların ifadesi üzerine konuşuruz. Örneğin:

- “Sevdiğin bir kişiyi gördüğün zaman ne hissedersin?
- Sevmediğin biri olduğunda ne hissedersin?
- Hasta olduğun zaman ne hissedersin?
- Arkadaşınla oyun oynarken yenilirsen ne hissedersin?

- Annenin yeni aldığı pantolon kazayla yırtıldı. Ne hissedersin?” gibi sorularla farklı duyguları kelimelerle ve yüz ifadesiyle belirtmesini sağlarız.
1. Gazete ve dergilerden farklı yüz ifadelerini gösteren resimleri öğrencilere gösteririz.. Resimle ilgili bir öykü anlatırız. “Bu adam üzgün görünüyor, neden acaba? Belki de kendini iyi hissetmiyordur.” gibi öyküleri öğrencilerin çeşitlendirmesini sağlarız
 2. Öğrencilerden : -sevinçli birinin
 - çok üzgün birinin
 - şaşkın birisinin vb. resimlerini çizmesini isteriz.

5.HAFTA

Etkinlik 1: Bize katıl.

Düzyey: 48-60 ay

Materyal: fon kartonu, makas, yapıştırıcı, pipet, pastel boya.

Kazanım: Sorumluluklarını yerine getirir. (Göstergeleri: Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir. Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.)

Öğrencilere “Korkak Tavuk” hikayesi kartondan yapılan kuklalar ile anlatılır. Hikaye anlatıldıktan sonra çocuklarla hikayenin başkahramanı korkak tavuk hakkında sohbet edilir. Ardından “Sizde korkak tavuk ve kahraman horoz kuklasına sahip olmak ister misiniz?” diye sorulur. Çocuklarla birlikte fon kartonlarına çizilmiş tavuk ve horoz şekilleri kesilir, boyanır ve pipetlere yapıştırılarak kukla haline getirilir. Bu sırada öğrenciler başladıkları işi bitirmeleri konusunda teşvik edilir.

KORKAK TAVUK

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir çiftlik varmış. Bu çiftliğin kümesinde bir sürü tavuk, civciv ve horoz yaşarmış. Herkes birbirini çok severmiş. Akşama kadar çiftlikte gezer dolaşır çeşit çeşit oyunlar oynarlarmış. Çiftlikte tavuklara ve civcivlere zarar vermek isteyen hayvanların birde korkulu rüyası kahraman horoz varmış. Kahraman horoz herkesi korurmuş. Ayrıca çokta güzel oyunlar kurar bütün kümes hayvanlarını eğlendirirmiş. Ancak bir tavuk

varmış ki, bu oyunların hiç birine katılmamış. Daha doğrusu korkar, utanır, çekinir onların arasına katılamamış. Bu durumu fark eden kahraman horoz, bir gün korkak tavuğun yanına gelmiş ve;

-Tavuk kardeş sen neden bizimle oynamıyorsun ? demiş.

Tavuk;

-Teşekkür ederim horoz kardeş. Ben biraz yorgunum demiş.

Horoz;

-Hadi canım sende. Akşama kadar oturuyorsun nasıl yorulabilirsin ki? demiş. Bence sen bizden çekiniyorsun. Ama çekinecek, utanacak hiç bir şey yok. Biz seninle de oyun oynamak istiyoruz. Bak sende bizim gibi iki ayaklı iki kanatlısın. Senin bizden, bizim de senden bir farkımız yok demiş.

Bunun üzerine tavuk düşünmüş ve horozu haklı bulmuş. Artık o da oyunlara katılmaya başlamış. Ve özellikle de yarışmalı oyunlarda çok başarılıymış.

Öğrencilere şu sorular sorularak sohbet edilir;

1. Sizce diğerleri oyun oynarken tavuk ne hissediyordu?
2. Siz tavuğun yerinde olsanız ne hissederdiniz?
3. Horozun yaptığı davranış sizce nasıl?

Etkinlik 2: Güler misin? Ağlar mısın?

Düzey: 48-60 ay

Materyal: Resimli kartlar

Kazanım: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar. (Göstergeleri: Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler. Aynı kişinin farklı rol ve görevleri olduğunu söyler.)

Öncelikle öğrencilere gülen yüz ve ağlayan yüz resimleri dağıtılır. Çocuklara; “sizlere bazı davranış çeşitleri okuyacağım. Bunlardan güzel ve doğru davranışlara güler yüz kartını, yanlış davranışlara ağlayan yüz kartını kaldırın” denir. Ve cümleler okunmaya başlanır.

- Hep kendi istediğim olsun isterim.
- Arkadaşımın elindeki kitabı kalemi çekip alırım.

- Arkadaşım konuşurken dinlerim.
 - Yalnız kalan arkadaşımı oyuna katmak isterim.
 - Arkadaşlarımın oyuncaklarını kırar, zarar veririm.
 - Bazen arkadaşlarıma kötü sözler söylerim.
 - Bir arkadaşım bana yardım ettiğinde teşekkür etmeyi unuturum.
 - Hasta olduğunda arkadaşına “Geçmiş olsun “ derim.
 - Arkadaşım yanlış yapınca gülerim.
 - Sabah okula girince herkese “Günaydın” derim.
 - Zor bir durumda olan arkadaşına yardım edecek vaktim olmaz.
 - Eşyalarımı arkadaşımınla paylaşıyorum.
 - Herkesle güler yüzle konuşurum.
 - Bildiklerimi kendime saklarım.
 - Arkadaşım yeni bir şey giydiğinde “Güle güle giy” derim.
 - Yemeklerden sonra anneme “Eline sağlık anneciğim” derim.
 - Sınıfta arkadaşlarımın saçını çeker veya tekme atarım.
- Örnekleri sınıfın eksik olduğu durumlara göre çoğaltabilirsiniz.

6. HAFTA

Etkinlik 1 : Oduncu

Düzey: 48-60 ay

Materyal: oduncu için oyuncak balta.

Kazanım: Estetik değerleri korur. (Göstergeleri: Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları söyler. Çevresini farklı biçimlerde düzenler. Çevredeki güzelliklere değer verir.)

Bugün çocuklara bir drama yapılacakları söylenir. Önce dramının ne olduğundan bahsedilir. Çocuklara oynayacakları roller kısaca anlatılır. Sınıfta çocuklardan birisi oduncu rolüne seçilir. İki çocuk ise yağmur rolüne seçilir. Diğer çocuklardan da ağaç olmaları istenir. Ağaç olan çocuklar el ele tutuşup bir daire oluştururlar. Burası onların ormanıdır. Oduncu ise elinde baltası ile ormana girmek ister. Ağaç rolündeki çocuklar çeşitli hareketler yaparak ağaçları canlandırırlar. Oduncu ormana girmek isteyince, ağaçlar dallarını savurur gibi yapıp onu aralarına

almak istemez. Ama oduncu onların arasına girmeyi başarır. Oduncu ağaçları bir bir keser. Kesilen ağaç rolündeki çocuklar yere uzanır. Oduncu onları yerde yuvarlar. Bu esnada yağmur yağmaya başlar. Öğretmen gök gürültüsü ve yağmur sesi çıkarır. Oduncu sanki yağmurda ıslanıyormuş gibi yapar. Ve yağmur rolündeki iki çocuk hızlıca gelir oduncuya çarpar ve oduncu yere düşer. Oduncu da sele kapılmış olur. Bu drama istenirse oyuncular yer değiştirilerek tekrarlanır.

Ardından çocuklara şu sorular yöneltilerek sohbet edilir;

1. Ağaç olan çocuklar kesildiğinizde ne hissettiniz?
2. Ağaçların, ormanların bizim için önemi nedir?
3. Ağaçlar canlı mıdır? Kesilen ağaçlar acı çeker mi?
4. Oduncu neden kesmek istemiştir ağaçları?
5. Yağmur suyu ağaçlar kesildikten sonra neden sele dönüştü?
6. Sele dönüşen suya kapılınca oduncu neler hissetti?

7. HAFTA

Etkinlik 1: Bana Gülmek Yakışır

Düzyey: 48-60 ay

Kazanım: Bir olay ya da durumla ilgili olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.

(Göstergeleri: Olumsuz duygularını olumlu sözel ifadeler kullanarak açıklar. Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla gösterir.)

Çocuklar masanın etrafında toplanır. Ve eğitimci çocuklara sanki başından geçen bir olaymış gibi bir hikaye anlatmaya başlar. “Çocuklar dün bir arkadaşım benim kalbimi kırdı. Bende ona bağırarak istedim ama bunu yapamadım. Ancak arkadaşım bana çok kırıcı sözler söyledi. Ben ise ona hiçbir şey söyleyemedim. O gittikten sonra ağladım.” Siz benim yerimde olsaydınız ne yapardınız? Der.

Çocuklardan aldığı cevapları bir kâğıda yazar. Sonra bu durumu ikişerli gruplar oluşturup canlandırmalarını ister. Çocukların bu esnadaki tepkilerini de not alır. Canlandırma bittikten sonra önceki cevaplarla, canlandırma esnasındaki cevaplar üzerine konuşulur.

Sohbet sırasında Şu sorular yöneltir;

1. Arkadaşın sana bağırdığında neler hissettin?
2. Arkadaşına bağırırken neler hissettin?
3. Onu ağlarken görsen ne hissederdin?
4. TartıŐmak iki tarafı da zd m?
5. TartıŐmak yerine nasıl davranılabilirdi?

Etkinlik 2 : Alaycı kuŐ

Düzey:48-60 ay

Materyal: Hikaye kartları

Kazanım: Farklılıklara saygı gösterir. (Göstergeleri: Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler. Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.)

Çocuklara alaycı kuŐ hikayesi anlatılır. Ve bu hikaye hakkında sohbet edilir.

ALAYCI KUŐ

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir ormanda mutlu hayvanlar yaşarmış. Bu ormandaki hayvanlar dostluk ve kardeŐlik içinde yaŐarlarmıŐ. Bir gün bu ormana başka bir ormandan bir kuŐ taŐınmıŐ. Bu kuŐ biraz farklıymıŐ. Bütün hayvanlara lakap takar, onları incitir, alay edermiŐ. Bazı hayvanlar onu nemsemezmiŐ. Ama bazıları çok zlrmŐ bu alaycı kuŐun sözlerine. Bu alaycı kuŐ komŐularına Őöyle seslenirmiŐ; ŐiŐman ayıcık, sıska tilki, yaramaz maymun, mızımız kaplumbağa, tembel tavşan, tonton fil.

1. Alaycı kuŐ arkadaşlarına neden bu isimleri takmıŐ olabilir?
2. Bu hayvanlar sizce neler hissediyordur?
3. Siz olsanız alaycı kuŐa ne isim takmak isterdiniz?
4. Ona bir lakap taktığımızda o nasıl hissedirdi?
5. ArkadaŐlarınıza böyle lakaplar takıyor musunuz?
6. Sizin bir lakabınız var mı?

8. HAFTA

Etkinlik : Ben Kimim?

Düzey: 48-60 ay

Kazanım: Kendisine ait özellikleri tanıtır. (Göstergeleri: Adını, soyadını, yaşını, fiziksel özelliklerini ve duyuşsal özelliklerini söyler.)

- İsim :
- Soyisim:
- Seni en iyi tanımlayan kelime nedir?
- Anneni en iyi hangi kelime anlatır ?
- Babanı en iyi hangi kelime anlatır?
- Kardeşini/ kardeşlerini en iyi hangi kelime anlatır?
- Okul dışındaki zamanlarını nasıl geçiriyorsun?
- Boş zamanlarında neler yapmaktan hoşlanırsın?
- En iyi arkadaşın kim? Neden iyi arkadaşsınız?
- En sevdiğin TV programı hangisi?
- En sevdiğin spor hangisi?
- Arkadaşların seni niye seviyorlar?
- Bu okul hakkında neler düşünüyorsun?
- Öğretmenin hakkında neler düşünüyorsun?
- Değiştirmek istediğin bir özelliğin var mı?

Çocukların bu soruları tek tek cevaplamaları istenir. Sınıf öğretmeni ile birlikte cevapları soruların altına yazılır.

9. HAFTA

Etkinlik 1: Sence Ben Komik Miyim?

Düzeyi: 48-60 ay

Kazanım 3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesnelere alışılmışın dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.)

Bu hafta çocuklarla bir daire oluşturulur ve kişisel özelliklerimiz hakkında sohbet edilir.

1. Taklit yapmayı biliyor musunuz?
2. Sizce komik biri misiniz?

3. En sevdiğiniz özelliğiniz nedir?
4. En iyi yaptığınız şey?
5. Yapamadığınız ama yapmak istediğiniz bir şey var mı?

Soruları çocuklara yöneltilir. Ardından eğitimci çocukken hep şarkı söylemek istediğini ve bunu çok iyi yaptığını düşündüğünü söyler. Ve dairenin ortasına geçip şarkı söylemeye başlar. Sonra da çocuklardan dairenin ortasında bir yeteneklerini sergilemesini ister.

10. HAFTA

Etkinlik 1 : Boşlukları Dolduralım.

Düzeyi: 48-60 ay

Kazanım: Bir olay ya da durumla ilgili olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.

(Göstergeleri: Olumsuz duygularını olumlu sözel ifadeler kullanarak açıklar. Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla gösterir.)

Öğrencilerden aşağıda yer alan eksik cümleleri tamamlamaları istenir.

1. kendimi mutlu hissedirim.
2.kendimi üzgün hissedirim.
3.kendimi kızgın hissedirim.
4.kendimi aptal hissedirim.
5.kendimden hoşnut olurum.
6.kendimi korkmuş hissedirim.
7.kendimle gurur duyarım.
8.kendimi hissedirim.
9.kendimihissederim.

Eksik bırakılmış bu cümleler yazılı olarak tamamlanabileceği gibi, sözlü olarak da tamamlanabilir. Her cümleden sonra bunun üzerine konuşulur.

3.5.Verilerin Toplanması

Veri toplamada kullanılan Torrance testi ve SBÖ'nin uygulaması yapılmadan önce araştırmacı, araştırmacının içeriğini özetleyen bir rapor hazırlayarak uygulamanın anasınıflarında yapılabilmesi için ilgili resmi kurumlara başvurmuştur. Gereken izin

alındıktan sonra uygulama başlatılmıştır. Ön-test uygulanmasında sosyal beceri ölçeği, uygulama yapılan anasının sınıf öğretmenleri tarafından her çocuk için ayrı ayrı doldurulmuştur. Torrance yaratıcılık testi ise uygulayıcı tarafından, sınıf ortamında, 10 kişilik gruplarla alınan öğrencilere birebir uygulanmıştır. Çocuklar kendilerine tanınan süre içerisinde testi tamamlamışlardır. Deney grubuna uygulanan sosyal beceri eğitimi sonrasında her iki test son-test olarak tekrar uygulanmıştır. Son-testin uygulanması prosedürü ön-test ile aynı şekilde yapılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Öğrencilerin test ve ölçekten aldıkları puanlar tek tek hesaplanmış ve analizler yapılmıştır. Deney ve kontrol grubunun ön-test ve son-test puanları arasındaki farklılıklar bağımsız grup t-testi ile incelenmiştir. Grupların program sonrası ve öncesi arasında kendi içlerinde gösterdikleri farklılıklar ise eşleştirilmiş grup t-testi ile karşılaştırılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde yapmış olduğumuz istatistiksel çalışmalar yer almaktadır. Ön-test puanlarının, deney ve kontrol gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere bağımsız grup t-testi yapılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının ön- test ve son-test puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere ise eşleştirilmiş grup t-testi yapılmıştır.

Tablo 6

Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Akıcılık ve Orijinallik Alanlarındaki Ön-Test Puanlarının Karşılaştırılmasını Gösteren Bağımsız Grup T-Testi Tablosu

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>sd</i>	<i>T</i>	<i>P</i>
Akıcılık						
Deney Grubu	32	15.19	4.87	62	-.30	.77
Kontrol Grubu	32	15.59	5.97			
Orijinallik				62	-.32	.75
Deney Grubu	32	12.44	5.02			
Kontrol Grubu	32	12.87	5.84			

Tablo 6’da bu çalışmanın birinci araştırma sorusunda yapılan sosyal beceri eğitiminin deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yaratıcılık puanları üzerinde fark oluşturup oluşturmadığına bakılmıştır. Öncelikle grupların program öncesi akıcılık ve orijinallik puanları bağımsız grup t-testi ile karşılaştırılmış ve deney grubundaki öğrencilerin akıcılık ($\bar{X}=15.19$) ve orijinallik($\bar{X}=12.44$) alanında aldıkları ön-test puanları ile kontrol grubunun akıcılık ($\bar{X}= 15.59$) ve orijinallik ($\bar{X}= 12.87$) alanında aldıkları ön-test puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Akıcılık: $t_{(62)} = -.30$, $p= .77$; Orijinallik: $t_{(62)} = -.32$, $p= .75$).

Tablo 7

Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Program Öncesi ve Sonrası Yaratıcılıklarını Gösteren Eşleştirilmiş Grup T-Testi Tablosu

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>sd</i>	<i>T</i>	<i>P</i>
Akıcılık						
Ön Test	32	15.59	5.96	31	-.200	.843
Son Test	32	15.90	4.99			
Orijinallik				31	.820	.418
Ön Test	32	12.87	5.84			
Son Test	32	11.75	5.02			

Tablo 7’de, yapılan eşleştirilmiş grup t-testi sonucunda kontrol grubu öğrencilerinin akıcılık ön test puanları ortalaması (\bar{X} =15.59) ile son test puanları ortalaması (\bar{X} =15.90) arasında ($t_{(31)} = ,20$, $p= .05$) ve orijinallik ön test puanları ortalaması (\bar{X} =12.87) ile son test puanları ortalaması (\bar{X} =11.75) arasında ($t_{(31)} = ,82$, $p= .05$) anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 8

Deney Grubundaki Öğrencilerin Program Öncesi ve Sonrası Yaratıcılıklarını Gösteren Eşleştirilmiş Grup T-Testi Tablosu

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>sd</i>	<i>T</i>	<i>P</i>	<i>d</i>
Akıcılık							
Ön Test	32	15.19	4.87	31	2.81	.009	.50
Son Test	32	18.47	4.20				
Orijinallik				31	2.89	.007	.51
Ön Test	32	12.44	5.01				
Son Test	32	15.10	3.92				

Tablo 8’de yapılan eşleştirilmiş grup t-testi sonucunda, deney grubu öğrencilerinin akıcılık ön test puanları ortalaması (\bar{X} =15.19) ile son test puanları

ortalaması ($\bar{X}= 18.47$) arasında ($t_{(31)} = 2.81, p=.01$) ve orijinallik ön test puanları ortalaması ($\bar{X}= 12.44$) ile son test puanları ortalaması ($\bar{X}=15.10$) arasında ($t_{(31)} = 2.90, p= .01$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın etki büyüklüğü akıcılık için (Cohen's $d= .50$) ve orijinallik için orta düzeydedir (Cohen's $d= .51$)

Tablo 9

Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Sosyal Beceri Ön-Test Puanlarının Karşılaştırılmasını Gösteren Bağımsız Grup T-Testi Tablosu

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>T</i>	<i>p</i>
Deney Grubu	32	219.22	19.27	62	2.89	.01
Kontrol Grubu	32	207.78	11.41			

Tablo 9'da, bu çalışmanın ikinci araştırma sorusunda yapılan sosyal beceri eğitiminin deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal beceri puanları üzerinde fark oluşturup oluşturmadığına bakılmıştır. Öncelikle grupların program öncesi sosyal beceri puanları bağımsız grup t-testi ile karşılaştırılmış ve deney grubundaki öğrencilerin sosyal beceri puan ortalamalarının ($\bar{X}= 219.22$) kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamalarından ($\bar{X}= 207.78$) anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur ($t_{(62)} = 2.89, p= .01$)

Tablo 10

Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Program Öncesi ve Sonrası Sosyal Becerilerini Gösteren Eşleştirilmiş Grup T-Testi Tablosu

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>T</i>	<i>p</i>
Sosyal Beceri						
Ön Test	32	207.78	11.40	31	1.60	.119
Son Test	32	205.31	11.27			

Tablo 10' da yapılan eşleştirilmiş grup t-testi sonucunda kontrol grubu öğrencilerinin sosyal beceri ön test puanları ortalaması (\bar{X} =207.78) ile son test puanları ortalaması (\bar{X} =205.31) arasında ($t_{(31)} = 1.60$, $p = .05$) anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 11

Deney Grubundaki Öğrencilerin Program Öncesi ve Sonrası Sosyal Becerilerini Gösteren Bağımsız Grup T-Testi Tablosu

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>T</i>	<i>P</i>	<i>D</i>
Sosyal Beceri							
Ön Test	32	219.21	19.27	31	7.77	.00	
Son Test	32	232.40	13.83			.78	

Tablo 11'de ise deney grubu öğrencilerinin sosyal beceri ön test puanları ortalaması (\bar{X} = 219.21) ile son test puanları ortalaması (\bar{X} = 232.40) arasında ($t_{(31)} = 7.77$, $p=.01$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın etki büyüklüğü (Cohen's $d = .78$) üst düzeydedir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına paralel olarak tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. TARTIŞMA

Araştırmada sonrasında okulöncesi eğitiminde yaratıcı drama yöntemini kullanarak sosyal beceri eğitimi verilen deney grubu öğrencilerinin program öncesi ve sonrasındaki yaratıcılık ve sosyal beceri puanlarında anlamlı bir artış görülmüştür. Aynı zaman diliminde normal okul müfredatlarına devam eden kontrol grubundaki çocukların ise sosyal beceri ve yaratıcılık ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

Deney grubundaki çocukların Akıcılık boyutundaki yaratıcı davranışlarını geliştirmek amacıyla hazırlanmış olan eğitim programında yaratıcılığın akıcılık boyutunu destekleyen kazanımlar bulunmaktadır. Deney grubundaki çocukların bu kazanımlara ulaşabilmesi için, oluşturulan yaratıcılık eğitim programının etkinliklerinde akıcı düşünebilme, etkinliklerinde akıcı hareket edebilme, dili akıcı kullanabilme becerilerini geliştiren çeşitli etkinliklere yer verilmiştir.

Deney grubundaki çocukların Orijinallik boyutundaki yaratıcı davranışlarını geliştirilmesine yönelik hazırlanmış olan eğitim programında orijinalliği geliştirici kazanımlara yer verilmiştir. Bu kazanımların elde edilebilmesi için deney grubunda yer alan çocuklara, problemlere farklı çözüm yolları bulma, problem durumuna bulunan en yaratıcı çözümü uygulama, orijinal ürünler oluşturabilme, sıra dışı fikirler geliştirme, sıra dışı sorular sorma becerilerini desteklemeye yönelik yaratıcı etkinlikler uygulanmıştır.

Alfonso-Benlliure vd. (2013) anaokuluna giden 44 çocukla yaptığı araştırmada çocukları deney ve kontrol grubu olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Her iki gruba da ön değerlendirme uygulayarak grupların yaratıcılık ortalamalarını elde ettikten sonra deney grubundaki çocuklara altı hafta yaratıcılık eğitim programı uygulamıştır.

Araştırma sonucunda, çocuklara uygulanan yaratıcılık eğitim programının çocukların yaratıcılığını geliştirmede etkili olduğu bulunmuştur.

Cheung (2013) öğretmenlere uygulanan yaratıcılık eğitim programının çocukların yaratıcı davranışlarına etkisini incelemek amacıyla altı anaokulu ve 18 öğretmenle çalışmıştır. Çalışmada, anaokulu öğretmenleri çocuklara yaratıcı etkinlikler uygulamıştır. Araştırma sonucunda, yaratıcı etkinliklerin çocukların yaratıcı davranışlarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Oral (1997) etkinlik temelli spiral öğretim programının beş yaş çocuklarının yaratıcı davranışlarına etkisi araştırılmıştır. Bu amaçla, anaokuluna devam eden 51 çocuk ile çalışmıştır. Bir deney, iki kontrol grubunun bulunduğu çalışmada deney grubuna 18 hafta süre ile etkinlik için spiral temelli öğretim program uygulanmıştır. Sonuç olarak, deney grubunun yaratıcılığında anlamlı bir gelişme gözlenmiştir.

Yıldız (2000) dört-beş yaş grubunda anaokuluna giden 12 çocuğa yaratıcılık programı uygulamıştır. Eğitim programının sonunda yaratıcılık eğitim programının, çocukların bilişsel gelişmelerinin olumlu yönde etkilendiği gözlemiştir.

Alfonso-Benlliure vd., Cheung, Yıldız ve Oral'ın çalışmalarının bulguları araştırma bulgularıyla ortaya çıkan, yaratıcı drama eğitim programının çocukların yaratıcılıklarını destekleyip geliştirdiği bulgusuyla benzemektedir.

Yaratıcı drama eğitimi alan çocuklar, etkinlik sırasında aktif rol alarak, kendilerini ifade edebildiler. Eğlenerek öğrendiler. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimlerine yönelik gerçekleştirilen drama etkinlikleri ile çocuklar, anlaşılması zor olan durumları yaşayarak kavradılar. Bunları göz önüne aldığımızda bu araştırmanın bulguları, yaratıcı dramanın etkililiği üzerine yapılan diğer araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Lawton ve Burk (1995), 3-5 yaş arasındaki çocukların bir takım özelliklerini incelemiştir. Bunlar; işbirliği, paylaşma, sıra bekleme, yardım etme, empati ve konuşarak sorun çözme becerileridir. Bu davranışların değerlendirilmesi amacıyla

testler uygulanmış ve çocuklar doğal oyun ortamlarında gözlenmiştir. 17 kişilik deney grubundaki çocuklara altı hafta boyunca eğitim verilmiştir. Deney grubu çocuklarından, drama da kullanılan yöntem ve tekniklerden yararlanılarak iki kukla arasında geçen altı farklı sosyal problemle ilgili çözümler üretmeleri istenmiş ve çocukların verdiği cevaplar değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, deney grubundaki çocukların sosyal davranışları, kontrol grubundaki çocuklara göre daha fazla sergilediklerini göstermiştir. Karapetian ve O'Leary (1985) okulöncesi dönem çocuklarının paylaşma davranışlarını desteklemek amacıyla yaptıkları araştırmada 60-76 aylar arası toplam 48 çocuk ile çalışmışlardır. Deney grubundaki çocuklara içinde paylaşma davranışının yer aldığı oyunlaştırılmış hikayeler ile ilgili etkinlikler uygulanmış, kontrol grubundaki çocuklara ise var olan programdaki hikayeler anlatılmıştır. Araştırma sonuçları, deney grubundaki çocukların kontrol grubundaki çocuklara göre paylaşma davranışını daha fazla göstermeye başladıklarını ortaya koymuştur (Akt:Uzmen,2001). Bu araştırmada Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi içinde hikaye anlatma, hikayeyi oyunlaştırma ve hikayeyi canlandırma etkinliklerine sıkça yer verilmiştir. Bu etkinlikler sonucunda, çocukların paylaşma davranışlarının geliştiğini gösteren bazı davranışları kazandıkları gözlenmiştir.

Uysal (1996), anaokuluna devam eden 5-6 yaş çocuklarında yaratıcı drama çalışmalarının sosyal gelişim alanına etkilerini araştırmıştır. Çalışmada daha önce drama eğitimi almadığı belirlenen 48 çocukla çalışılmıştır. Deney grubuna 12 haftalık yaratıcı drama programı uygulanmıştır. Uygulama öncesi ve sonrasında deney ve kontrol gruplarında yer alan her çocuk için öğretmenler tarafından Portage Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Programı Kontrol listesinin 61-72 aylarda sosyal gelişime ait gözlem formu doldurulmuştur. Sonuç olarak, deney grubundaki çocukların arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde olumlu yönde gelişmeler olmuş, dramanın olumlu katkılar sağladığı görülmüştür. Bu araştırmada da sosyal beceri eğitiminin uygulandığı deney grubundaki çocukların arkadaşlarıyla olan sosyal ilişkilerinin, kontrol grubundaki çocuklara göre daha gelişmiş olduğu gözlenmektedir. Bulgulardan elde edilen sonuçlar da Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'nin deney grubundaki çocukların arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde olumlu katkılar sağladığını göstermektedir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında uygulamaya yönelik ve ileri araştırmalara yönelik öneriler belirlenmiştir.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Yaratıcı damanın okul öncesi etkinliklerinde kullanılabilmesi ile ilgili olarak öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir.
- Okul öncesi müfredatında öğrencilerin yaratıcılığını destekleyecek etkinliklere daha fazla yer verilebilir.
- Eğitim alanındaki lisans ve lisansüstü programlarda drama dersine yer verilebilir.
- Drama konusunda lisansüstü programların sayısı arttırılabilir.
- Okulöncesi eğitimi günlük etkinlik programında drama etkinliklerine daha sık yer verilebilir.
- Eğitimcilerin okulda çocuklarla birlikte yaptıkları yaratıcı etkinlikler konusunda ailelere bilgi vermesi, ayrıca evde de uygulanabilecek yaratıcı etkinlikler hakkında ailelere rehberlik edilmeleri önerilmektedir.

5.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Yaratıcı dramının, okulöncesi eğitimde, farklı alanlarda etkililiği araştırılabilir.
- Drama yönteminin etkililiği başka örneklem gruplarında ve farklı yaşlarda sınanabilir.
- Okulöncesi öğretmenlerinin drama yöntemine ne kadar hakim oldukları ve bu yöntemi ne sıklıkla kullandıkları araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, H. Ömer. (2006). “*Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları*”.

Yaratıcı Drama Dergisi. Cilt: 1 sayı: 1. 17- 27.

Akman, B. Topçu, Z. Baydemir, G. Şahin, S. Şirin, E. & Çelik, A. (2011), “6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerilerinin Oyun Arkadaşı Tercihleri Üzerindeki Etkisi”, *E-journal of New World Sciences Academy*, 6(2):1548-1560.

Akkök, F. (1999), “*İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi (Öğretmen El Kitabı)*”, İkinci Basım. İstanbul: Özgür Yayınları.

Alfonso-Benlliure, V. Melendez, J.C. & Garcia-Ballesteros, M. (2013), “Evulation of a Creativity İntervention Program for Preschoolers”, *Thinking Skills and Creativity*, 10: 112- 120.

Antonietti, A. (2000), “Enhancing Creative Analogies in Primary School Children”, *North American Journal of Psychology*, 2:75-84.

Aslan, E. (2001) “*Torrance Yaratıcı Düşünce Testinin Türkçe Versiyonu*”, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi,14: 24

Aydın, N. (1993) “*Ankara İl Merkezinde Bulunan Özel ve Resmi Kurumlara Bağlı Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Grubu Çocuklarının Kavram Eğitiminde Yaratıcılık Potansiyellerinin Dönüştürülebilirliklerinin Değerlendirilmesi*”, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bierman, K.L. (2005), “*Peer Rejection. Developmental Processesand Intervention Strategies*”, USA: The Guilford Press

Birsun, M.(1990) “*Okul Öncesi Eğitimde Resim ve Yaratıcılık*” Ya-Pa Okul Öncesi Eğitim Semineri 1984-1. Ya-Pa Yayınları, İstanbul.

- Büyüköztürk, S. (2008),“*Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*”, 9. Baskı, Pegem Akademi, 201, Ankara.
- Bozdoğan, Z. (2003), “*Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama*”,Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1. Baskı, Mayıs.
- Cheung, R.H. P. (2010), “Designing Movement Activities to Develop Children’ s Creativity in Early Childhood Education”, *Early Child Development and Care*,180 (3):377- 385.
- Çağdaş, Aysel, Seçer, Zarife (2002), *Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi*, Birinci Baskı. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çetin, F. (2003), “*Yaratıcı Çocuklar Yetiştirebilirsiniz*”, Bebeğim ve Biz, 84, İstanbul.
- Çimen, S. (2000), “*Ankara’da Üniversite Anaokullarına Devam Eden Beş Altı Yaş Çocuklarının Psiko-Sosyal Gelişimlerinin İncelenmesi*”, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Edwards, L.C. (2006),”*The Creative Arts A Process Approach for Teachers and Children*”, New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Emir, S. (2001),“*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Düşünmenin Erişiyeye ve Kalıcılığa Etkisi*”, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lubart, T. (2009) “*Evaluation of Potential Creativity – EpoC*”, <http://www.epoctest.net/en/index.php/item/34-epoc-english> (12.08.2014).
- Feldman, D.H. (1999),”*The Development of Creativity*”, Robert J. Sternberg (Ed.), *Handbook of Creativity* içinde (s. 169- 186). UK: Chambridge University Press.

- Gander, M.J. & Gardiner, H.W. (1993), “Çocuk ve Ergen Gelişimi”, Çeviri: Ali Dönmez, Nermin.
- Guilford, J.P. (1976), “*Traits of Creativity*”, P.E. Vernon (Ed). Creativity (s.167-188). Harmondsworth: Penguin.
- Gülay, H. & Akman, B. (2009), “*Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler*”, Pegem Akademi, Ankara.
- Güngör, A. (2002) “*Gelişim ve Öğrenme. Toplumsal ve Duygusal Gelişim*”. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Güven, İsmail. (2003) “*Drama Öğrenme-Öğretme*”, Çocukta Yaratıcılık ve Drama. (Editör: Ali ÖZTÜRK). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Isbell, R.T. & Raines, S.C. (2003), “*Creativity and the Arts with Young Children*”, USA: ThomsonDelmar Learning.
- Isenberg, J.P. & Jalongo, M.R. (2006),”*Creative Thinking and Arts-Based Learning Preschool Throug Fourth Grade*”, Fourth Edition. New Jersey: Pearson Merrill PrenticeHall.
- Kamaraj, I. (2004). “*Sosyal Becerileri Derecelendirme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Beş Yaş Çocuklarının Atılganlık Sosyal Becerisini Kazanmalarında Eğitici Drama Programının Etkisi*”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaufmann, G. (1993), “The Content and Logical Structure of Creativity Concepts: An Inquiry into the Conceptual Foundations of Creativity Research”, Scott g. Isaken, Mary C. Murdock, Roger L. Firestien, Donald J. Treffinger (Ed.), “*Understanding and Recognizing Creativity: The Emerge of a Discipline*”, (s.141-157). Norword, New Jersey: Ablex Publishing Corporation.

- Kaufman, J.C. & Beguetto, R.A. (2009), “Beyond Bigand Little: The Four C Model of Creativity”, *Review of General Psychology* 13:1- 12.
- Keser, N. (2005), “*Sanat Sözlüğü*”, Ütopya Yayınevi, Birinci Baskı, Ankara.
- Kenç, M.F. (2001), “*Anasınıfı ve İlköğretim Birinci Sınıflarında Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin Yaratıcı Eğitim ve Uygulamaları Konusundaki Görüşleri*”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kim, K.H. Cramond, B. & Bandalos, D.L. (2006), “The latent structure of scores on the Torrance Tests of Creativity-Figural”, *Educational and Psychological Measurement*, 66:459-477.
- Lee, K. (2005), “The Relationship Between Creative Thinking Ability and Creative Personality Of Preschoolers”, *International Education Journal* 6, (2):194- 199.
- Lefton, L.A. & Brannon, L. (2003), “*Psychology*”, Boston: Allynand Bacon.
- Mangır, M.N.A. (1992) “*Çocukta Yaratıcılık ve Yaratıcılığın Geliştirilmesi*”, 8,Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Oral, G. (1997), “*Etkinlik Temelli Spiral Öğretim Programının Beş Yaş Çocuklarının Yaratıcılıkları İle Aile ve Öğretmen Gözüyle Davranışlara Etkisi*”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi
- Ömeroğlu, T. (2003),“*Okul Öncesi Eğitimde Drama Teoriden Uygulamaya (2. Baskı)*”, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Ömeroğlu, E. (1990) “*Anaokuluna Giden 5-6 Yaşındaki Çocukların Sözel İfadelerinin Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ömeroğlu, E. , Büyüköztürk, Ş. , Aydoğan, Y. ,Çakan, M. , Özyürek, A. , Akduman, G. , Günindi, Y. , Kutlu, Ö. , Çoban, A. , Ceylan, Ş. , Özaydın, L., Sert, N. , Yurt, Ö. , Koğar, H. , Karayol, S. , Ceyhun, T. , Atabey, D. ,Oğuz, T. (2014) , “48-60 Aylık Çocuklar İçin Sosyal Beceri Destek Eğitimi Etkinlik Kitabı” İstatistik Dünyası, Ankara.

Plucker, J.A. (1999), “Is the proof in the pudding? Reanalyzes of Torrance's (1958 to present longitudinal study data”, *Creativity Research Journal*, 12:103–114.

Rimm, S. (1983), “*Preschool and Kindergarten Interest Descriptor* “, www.sylviarimm.com/cii.html (12.08.2014).

Runco, M.A. & Pritzker, S.R. (1999),”*Encyclopedia of Creativity*”, Volume I, London: AcademicPress.

Rizi, C.B. Yarmohamadiyan, M.H. & Gholami, A. (2011), “The Effect Group Plays on the Development of the Creativity of Six-year Children”, *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 15: 2137- 2141.

Richards, R. (2007), “*Everyday creavity and new views of human nature psychological, social, and spiritual perspectives*”, Washington: American Psychological Association.

San, İ. (2006), “*Eğitimde Yaratıcı Drama*”, Yaratıcı Drama 1985–1998 yazılar (Editör: Ömer Adıgüzel) Naturel Yayıncılık, Ankara.

San, İ. (2004),“*Sanat ve Eğitim: Yaratıcılık, Temel Sanat Kuramları, Sanat Eleştirisi Yaklaşımları*”, Ütopya Yayınevi, Genişletilmiş Üçüncü Baskı, Ankara.

Senemoğlu, N. 1994), “Okulöncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlilikleri Kazandırmalı”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10:21-30.

Sternberg, R. J. (2006), “The Nature of Creativity”, *Creativity Research Journal*, 18 (1): 87-98.

Tuğrul, B. (2003), “Çocukta Yaratıcılık ve Drama”, Okulöncesinde Dramayla Fen ve Matematik Eğitimi, (Editör: Yrd. Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK), Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.

Tok, E., Sevinç, M (2012). “Düşünme becerileri eğitiminin okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine etkisi”. *Eğitim ve Bilim*. 37(164), 204-222.

Torrance, E.P. (1962), “*Guiding Creative Talent*”, New Jersey: Prentice- Hall.

Torrance, E.P. (1964), “Education and Creativity”, Calvin W. Taylor (Ed.), *Creativity: Progress and Potential* (s. 50-90). USA: Mcgraw – Hill Book Company.

Torrance, E.P. (1968), “*Torrance Tests of Creative Thinking Directions Manual and Scoring Guide*”, New Jersey: PersonnelPress.

Torrance, E.P. (2003), “The Millenium: A Time for Looking Forward and Looking Back”, *The Journal of Secondary*

Uysal, N. (1996) “*Anaokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Çalışmalarının Sosyal Gelişim Alanına Olan Etkisinin İncelenmesi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Sternberg, R. J. (2006), “The Nature of Creativity”, *Creativity Research Journal* 18 (1):87-98.

- Torrance, E. P. (2004), "Great Expectations: Creative Achievements of the Sociometric Stars in a 30 Year Study", *The Journal of Secondary Gifted Education* 16 (1):5-13.
- Torrance, E.P. & Myers, R.E. (1970), "*Creative Learning and Teaching*", New York: Dood Mead Company.
- Torrance, E.P. (1966), "*The Torrance Tests of Creative Thinking-Norms-Technical Manual Research Edition-Verbal Tests, Forms A and B-Figural Tests, Forms A and B*", Princeton, NJ: Personnel Press.
- Torrance, E.P. (1974), "*The Torrance Tests of Creative Thinking-Norms-Technical Manual Research Edition-Verbal Tests, Forms A and B- Figural Tests, Forms A and B*", Princeton, NJ: Personnel Press.
- Treffinger, D.J. Young, G.C. Selby, E.C. & Shepardson, C. (2002), "Definitions and Charactetistics", *The National Research Center Gifted and Talented*, 5-22.
- Tuğrul, Belma. (2003) "*Çocukta Yaratıcılık ve Drama*", Okulöncesinde Drama ile Fen ve Matematik Eğitimi. (Editör: Yard. Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Uysal, N. (1996), "*Anaokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Çalışmalarının Sosyal Gelişim Alanına Olan Etkisinin İncelenmesi*", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uzmen, S. (2001), "*Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları İle Desteklenmesi*", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Yıldız, F.Ü. (2000), “*Deneyisel Yaratıcılık Programının*” 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal ve Bilişsel Gelişime Etkileri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı.

Yenilmez, K. & Yolcu, B. (2007),“Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18:95-105.

Yavuz, H. (1989) , “*Yaratıcılık*”, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul.

Yavuzer, H. (1994), “*Çocuk Psikolojisi*”, Onuncu Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yavuzer, H. (1998), *Ana Baba Okulu*, (Yedinci Baskı). Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998

Yaşar, M.C. (1999), “*Okulöncesi Eğitimde Drama Uygulamaları*”, Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı,1.Baskı, Ağustos, İstanbul.

Yaşar, Ş. (2000), “*Okulöncesi Eğitiminde Temel Alışkanlıklar ve Sosyal Davranışların Kazandırılması*” Okulöncesi Eğitimde İlke ve Yöntemler, AÖF Yayınları, Eskişehir.

Zachopoulou, E. Makri, A. & Pollatou, E. (2009), “Evaluation of Children’s Creativity: Psychometric Properties of Torrance’s ‘Thinking Creatively in Action and Movement’ test”, *Early Child Development and Care*, 176 (3):317- 328.

Williams, F. (1980), “*Creativity Assesment Packet*”, Examiner’s Manual, Pro. Ed, Texas.

EKLER

EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyet: Kız () Erkek ()

2. Annenin eğitim durumu:

- a)Okur-yazar değil b)İlkokul mezunu c)Orta okul mezunu
d)Lise mezunu e)Üniversite mezunu f)Lisans üstü(mastır ve doktora)

3. Babanın eğitim durumu:

- a)Okur-yazar değil b)İlkokul mezunu c)Orta okul mezunu
d)Lise mezunu e)Üniversite mezunu f)Lisans üstü(mastır ve doktora)

4. Annenin mesleği

5. Babanın mesleği.....

6. Kaç kardeş(öğrenci dahil değil):

- a) 0 b) 1 c) 2 d) 3 e) 4 ve üstü

7. Çocuğun daha önce okul öncesi eğitimi kurumlarına devam etme durumu

- a) evet b) hayır

EK 2. SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELER

1.MADDE: Bir kişi konuşurken dinler

8. MADDE: Diğer arkadaşlarının yardıma ihtiyacı olduğunu hissettiğinde yardım etmeyi teklif eder

17.MADDE: Devam eden bir etkinliğe veya gruba uygun bir şekilde katılır (etkinliğin akışını bozmadan vb)

27.MADDE: Korkuları hakkında konuşur (alay edilmekten, yanlış yapmaktan korkma)

36.MADDE: Arkadaşlarını öğretmene şikâyet eder

51.MADDE: Herhangi bir durumda neyin adil neyin adil olmadığına doğru bir şekilde karar veremez